

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Iure Ac Potestate Romanorum Pontificum,
Imperatorum, Regum ac Episcoporum**

Alvarez Guerrero, Alfonso

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 A 2069

De Testamentis. & de substitutionibus, & de iure accrescendi, &
transmissionibus. cap. lxi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63477)

IMPERAT. AC REGVM. 938
DE TESTAMENTIS, ET DE SVBSTI-
tutionibus, & de iure accrescendi, de & trans-
missionibus. Cap. LXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamentorum vsus necessarius, & qua de causa inuentus fuerit.
- 2 Testamentum vnde dictum.
- 3 Quodnam proprie dicatur testamentum, item & denuncupa-
tuo, & nu. 4.
- 5 Testum subscriptiones finis testamenti sunt.
- 6 In testamento caci que requirantur.
- 7 In testamento rustici quanam forma seruanda sit.
- 8 Testum conditio, vtrum mortis tempore, an testamenti inspic-
enda sit.
- 9 Legatarij & fideicommissarij, vtrum in testamento testes esse
possint.
- 10 Posthumi agnatione, rumpitur testamentum.
- 11 Testamentum solenne tollitur per nou solenne, cursu de-
cennij.
- 12 Qualiter, & quibus modis probetur testatoris voluntas.
- 13 Haredem instituere quid sit.
- 14 Si duo codicilli reperiuntur eodem die funkti, in quibus aliquid
duobus legatum fuit, cuiam ipsorum legatum presta-
bitur.
- 15 Nati ex damnato coitu, possintne heredes institui.
- 16 Posthumus quis dicatur.
- 17 Praterire & exheredare an idem sint.
- 18 Institutio, & substitutio in quo differant.
- 19 Vulgaris substitutio que dicatur, & nu. 36.
- 20 Vulgaris tacita, quomodo intelligenda.
- 21 Vulgaris substitutio separatim pluribus facta, vtrum tantum
pupillarem contineat.
- 22 Pupillaris substitutio que dicatur, & nu. 38.
- 23 Legitimus a principe differatne a legitimo & naturali.
- 24 Testamentum in quo filius impubes a patre exheredatus fuit,
vtrum valeat.

000 2

23 Quid

- 25 Quid sit substitutionis pupillaris effectus, & nu. 39.
- 26 Expugnato paterno testamento, expirat pupillaris substitutio.
- 27 Pupillaris expressa excludatne pupilli matrem, atque alios descendentes, & nu. 29.
- 28 Filius à patria potestate liberatus, propter religionis ingressum filij, utrum pupillaris substitutio extinguatur.
- 30 Exemplaris substitutio cur ita dicatur, & quæ sit.
- 31 Compendiosa substitutio, utrum à milne fieri possit, Et quade causa dicatur compendiosa, & nu. 33.
- 32 Fideicommissaria substitutio quæ sit.
- 34 Verbi communia, quæ sint.
- 35 Testamentorum, qui & quot sint gradus, Item & substitutionum.
- 37 Vulgaris substitutionis effectus, qui sit.
- 40 Quæ sit forma compendiosa substitutionis, & nu. 41.
- 42 Brevislogua siue reciproca substitutio, quæ dicatur, & numm. 43. 44.
- 45 Substitutionum omnium materia, diffuse inleata per Bar. & alios doct.
- 46 Testatoris voluntas large interpretanda est.
- 47 Institutio caput est testamenti.
- 48 Utum mentione filij facta in testamento, comprehendatur & nepotes.
- 49 Fundi legatarius, possitne petere, sibi tradi emptionis instrumentum.
- 50 Testamentum dicitur actus individuus.
- 51 Iuris accrescendi ratio inductiva, quæ nam fuerit.
- 52 Coniunctio quotuplex sit.
- 53 Quæ, quot requirantur, ad hoc & ut portio deficiens accrescat alteri cum onere, & nu. 54.
- 55 Ius accrescendi quotuplex sit.
- 56 Quæ dicantur institutiones caducæ, siue per non scriptæ.
- 57 Casus, in quibus ius accrescendi locum non habet, remissive.
- 58 Filius heres institutus, possitne legitimam tenere, hereditati vero residuum repudiare.
- 59 An ius accrescendi locum habeat in feudali concessione.
- 60 Hereditas non adita, an transmittatur.
- 61 Prima transmissionis species quæ sit.

62. Filius hereditatem patris expresse repudiavit, utrum, sicut sibi facultas data est, abstentionem suam infra triennium renocandi, possit iterum eandem renocandi potentiam heredi transmittere.
63. Si filio in testamento relictum fuerit minus legitima, utrum transmittere possit ius petendi supplementum legitimæ.
64. Filius emancipatus, an possit hereditatem transmittere iure suiatis.
65. Secunda transmissionis species, quæ sit.
66. Lex unica. C. de his qui ante, apertab. An, locum habeat, in prætorij successione.
67. Licet descendens, in quem transmissio fit, adeat ipsius transmittentis hereditatem, an propterea efficitur hæres in hereditate transmissa.
68. Transmissio iuri deliberandi, rumpaturne propter supervenientem furorem.
69. Hereditas ad substitutum transmissa, intelligaturne cum onere legatorum.
70. Hereditas adita coram incompetenti iudice, an transmittatur.
71. Tertia transmissionis species, quæ sit.
72. Nunquid transmissio quæ fit beneficio legis, locum habeat in bonorum possessione.
73. Bonorum possessio non agnita, ad hæredes, non transmittatur, C. nu. 74. 75.
76. Vxor hæres instituta, quoad vixerit, nullo alio sibi dato cohærede, sine perpetuo hæres, eandemque hereditatem ad hæredem suum transmittat.

Testamentorum ¶ usus, & vetustus est, ita maxime necessarius, & publica ratione comparatus, ad hoc, ne qui sine propinquorum serie decederet, hæredem non habere cogeretur, aut si vel maxime sint, qui sanguinis iure necessarij existant, eos tamen hæredes admittere oporteat, quos tam longe à bonis suis abesse mallet, ut qui longissime. ¶ Et testamentum dicitur testatio mentis, seu voluntatis.

tatis iusta sententia de eo, quod quis post mortem suā fieri voluit. l. j. ff. de testa. & institu. de testa. in princi. Et testamenti factio debet esse libera ab omni coactione hominis, non legis, ita Bald. in l. humanitatis. C. de impu. & alijs. & legitur in l. j. C. de sacrosan. eccle. nihil enim est, quod magis hominibus debeatur, quam ut supremæ voluntatis, postquam iam aliud velle non possunt, liber sit stilus. i. dispositio in scriptis, sequitur textus; & licitum, quod iterum non dedit arbitrium, id est, sine scriptis.

3. ¶ Dicitur testamentum, in quo continetur hæredis institutio, etiam si testator illud appellavit contractum, codicillum, vel donationem. l. testamentum. & ibi Bal. C. de testa. vbi dixit; nota, quod non curamus, quomodo loquatur testator, dummodo appareat de mente, ut si testator vocat septem testes, & dicit, vos eritis presentes huius contractui, & hæredem instituit, erit testamentum; sed si necessaria prætermittuntur, viciatur testamentum, & contractus; quia omisio modi, & formæ semper viciat etiam actum quantuncunque fauorabilem, ut ff. de verbo. oblig. l. qui Romæ. §. Flavius hermes. & ibi notat, quod abundans cautela non nocet. Et idem in iudicijs, quod nunquam nocet seruare ordinem, etiam vbi potest prætermitti, ut notat Innocen. in cap. nouit. de iudi. quandoque tamen ex abundanti cautela præsumitur dolus, & scientia, ut notatur ff. de condi. institu. l. si quis sub conditione hæredes. Item quandoque superflua viciant, quando non sunt supra actus naturam, sed contra actus naturam. l. actus legitimi. ff. de reg. iuris. l. græce. §. illud. ff. de fideiuss. & est ratio, quia est ibi peccatum formæ, & forma est indiuisibilis, & inseparabilis; & ideo vtile per inutile vitatur secundum Bal. & allegat Iaco. Butri. Quot olim erant genera testamentorum, omitto; hodie vero hæc est sufficiens diuisio testamentorum; quia aliud est nuncupatum, aliud est in scriptis conditum. ¶ Et est nuncupatum, quod consistit in nuncupatione testatoris, non in solennitate scripturæ; septem tamen testes necessarij sunt, & heredis nuncupatio, ut C. de testa. l. hac consultissima. & §. per nuncupationem, institu. de testa. Item testamentum debet fieri

feri vno contextu nullo alieno actu interposito, nisi fiat ex necessitate inexcusabili, quæ est, vel medicaminis datio, vel brevis infirmitatis passio; vt in l. cum antiquas. C. de testa. & in l. hæredes. §. vlti. ff. de test. Illud autem, quod in scriptis fit, similiter exigit numerum septem testium, & subscriptiones, & signacula testium: & est inducta solennitas scripturæ à iure prætorio cum signaculis testium; à iure autem civili antiquo inductus est numerus septem testium; per constitutiones autem (vt dicunt docto.) sunt inductæ subscriptiones testium. Item necessarium est, quod testator subscribat, vel octauus testis pro eo, nisi testator totum testamentum sua manu scripserit, & hoc specialiter expressit, quod sua manu hoc testamentum conscripserit. Si autem nullum scire velit ea, quæ in testamento scripta sunt, potest signatam, vel ligatam tantum, hoc est, clausam, inuolutamque proferre scripturam à quocunque factam, eamque rogatis septem testibus numero puberibus omnibus simul offerre signandam, & subscribendam; dum tamen coram eis testator suum esse testamentum dixerit: & eo facto testes vno, eodemque die, & tempore debent subscribere, & consignare testamentum. † Et dicunt esse subscriptiones, & signacula testium finis testamenti: & probantur hæc omnia pertex. & docto. in l. hac consultissima. & l. cum antiquitas. §. vltimo. & l. iubemus autem. C. de testa. & Insti. de testa. §. post. vero ex edicto. In subscriptione autem testium debet contineri, quis, & cuius testamentum signauerit, vt. ff. de testa. l. pe. Signare autem testes possunt testamentum etiam vno annulo, vt insti. de testament. §. annulo. & ff. de testam. l. ad testium. §. signum autem.

Est autem regulare quod dictum est, in testamentis septem testes exigendos, quandoque enim exiguntur octo, vt in testamento cæci. vt C. qui testa. fa. po. vel non. l. hac consultissima. & ibi docto. † Et requiritur, quod cæcus conuocatis septem testibus, & notario dicat, se velle testari sine scriptis, & debet ista verba ante omnia proferre, vel similia: & hoc est speciale in cæco. ita docto. & Iaso. in l. hac consultissima. & ibi dicit Iason, quod opinio doctorum

tenenda est, quia fauet testamento. Item quandoque in testamento sufficiunt duo testes: & quandoque etiam valet nullo teste adhibito, ut in testamento militari, ut per test. & doctor, in l. si à patre. & in l. milites. C. de mili. testa. Item ratione privilegij indultū à principe sufficit, si tantū duo interueniant testes. Nam & subscriptionem testū remittere potest Imperator, ut in l. si non speciali. C. de testa. & ibi quærit Bald. privilegium patriæ concessum qualiter habeat locum: & quid, si fuit concessum ciuibus illius patriæ: & quid si sumus indubio sit datum ciuibus patriæ, ibi videte. & dicit quod illi conuenit potissimum nomen patriæ, qui inde ducit originem.

† Item testamentum rustici non requirit septem testes, ubi tot non inueniuntur in locis illis, sed sufficient quinque, sed & tunc, si omnes literati sunt, licet scientibus pro ignorantibus subscribere: hoc etiam casu oportet illis scripturæ innotescere voluntatem, ut isti tres iurati post mortem testatoris deponant talem fuisse voluntatem eius, ut in l. si. C. de testam. & si rusticus est in loco, ubi non potest habere septem testes, puta in carcere tyranni, vel atronum, sufficiunt quinque testes: cum ratio diuersitatis non possit reddi, argum. ff. de verbo. obligat. l. a Titio. Et eadem ratione cum d. lex vltima loquatur in testamento in scriptis, & dicit ibi Bald. quod in tali casu, ubi non possunt haberi septem testes, sufficiunt quinque argum. l. iubeamus. §. quemadmodum. C. de testa. Et nota, quod istud privilegium conceditur omnibus testatoribus, qui non possunt habere plures testes, quam ex loci qualitate, vel simili casu, ita Bald. in d. l. vltima. Et illi, qui habent testamenti factionem passivæ, possunt adhiberi testes in testamento; sed non omnes, quia non mulier. ff. de testib. ex eo. neque impubes, neque servus, neque mutus, neque surdus, neque furiosus, nisi tempore intermissionis, nec is, cui bonis est interdictum, sed servus, cum tempore testamenti signati communi opinione liberi loco fuerit habitus, valet, & testamentum valebit: probantur hæc Insti. de testa. §. testes. l. si. C. de testam. † conditio enim testamenti expectanda est tempore testamenti, & non mortis, vi.

vt. l. ad testium. ff. de testam. §. j. puto, quod seruus adhibi-
tus in testamento testis, possit in iudicio produci in testi-
monium, vt. C. de testi. l. quoniam liberi. Si dicas quid
ergo prodest, quod valet testamentum? respondeo mul-
tum; quia potest probari per scripturam publicam, vel
forte confitetur aduersarius taliter conditum esse testa-
mentum: spectatur ergo conditio testium tempore testa-
menti quantum ad seruitutem, vel libertatem veram,
vel putatiuam; non tamen dico fidem habendam testi,
qui tempore testamenti erat bonæ famæ, nunc autem
cum producit, est infamis. In hermafrodito an possit
esse testis in testamento, qualitas sexus incalescentis
indicat in eo, vt. ff. de testi. l. repetundarum. §. j. ff. de sta-
tu. homi. l. quæritur. Et legatarij possunt esse testes in
testamento, & fideicommissarij, & qui sunt in eorum
potestate. vt. insti. de testa. §. legatarius. quod intellige,
si agatur hæreditatis causa inter hæredem, & filium.
Nam si agatur causa vnius legatarij poterunt ei testifi-
cari. Ille etiam, qui scripsit testamentum numero septem
testium habetur, vt. in. l. domitius. ff. de testa. hæres autem
scriptus, vel is, qui eum habet in potestate, vel qui est in
potestate eiuidem hæredis, vel qui vna cum hærede est in
potestate vnius, non possunt adhiberi testes in testamen-
to. Item nec possunt adhiberi, qui sunt in potestate testa-
toris; sed filius familias post missionem, si de castrensi
faciat testamentum; nec pater eius testis adhibetur, nec is,
qui in potestate eius est, est enim reprobatur in ea re do-
mesticum testimonium: secus si non faceret testamentum
de castrensi peculio ante missionem; tunc enim pater, &
frater poterunt adhiberi, vt. insti. de testa. §. in testibus. &
§. sed si filius, & §. sed neque. Et nota, quod omnes possunt
adhiberi testes in testamento, qui non vetantur à iure, vt.
ff. de testi. l. j.

Sic autem ordinatum testamentum, vt supra dictum est,
tenebit vsque quo irritetur, & rumpatur. Aduerte tamen,
quod testamentum parentum inter liberos vtriusque se-
xus non requirit solennitatem septem testium, nec aliam
solennitatem testamentorum. Nam si testam. vel codicilli

non dicantur compleri; si tamen quocunque modo scriptura, vel quibusque verbis, vel indicijs declaratur eorum voluntas, seruabitur inter liberos, non vt testamētum, sed vt vltima voluntas; liberi enim ab intestato succedunt: quantum verò ad extraneas personas nulla habetur huiusmodi dispositio imperfecta, vt C. fami. hærisc. l. vlti. & C. de testa. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. Sed hodie testamentum in scriptis minus solenne inter liberos conditum ita demum valet, si seruatur forma scripta in aucten. quòd sine. C. de testam. & tunc in eo legata, & fideicommissa, ac libertates quibuscunque relinqui possunt, & ibi vide Alexan. & Salice. Aduerte tamen. quòd testamentum factum inter liberos non reuocatur per aliud testamentum; nisi secundum testamentum sit solenne, & testator in secundo declaret, se nolle illud prius testamentum valere, vt in aucten. hoc inter liberos. C. de testamen. & ibi Alexand. † Sed rumpitur testamentum per agnationem posthumorum, de quibus dicitur, de liberis, & posthu. C. & ff. & Insti. qui. mo. testa. infirmantur, in prin. Item quandoque prius testamentum perfectum rumpitur per posterius imperfectum; hoc est, cum in primo instituti sunt, qui non poterant ab intestato succedere, in secundo autem instituantur, qui ab intestato vocantur ad hæreditatem: in qua voluntate. v. testium iuratorum depositiones sufficiunt, vt in l. hac consultissima. §. si quis. C. de testa. adhuc secundum testamentum non valet, vt testamentum, sed vt voluntas intestati, vt per Alexan. in d. §. quis. sed eo solo non rumpitur testamentum primum, quòd postea testator noluit id valere: itaque, si quis cepit posterius facere, & non perfecit casu præuentus, aut quia poenituit, non primum testamentum infirmatur, vt Insti. qui. mo. test. infir. §. ex eo autem. Si tamen à tempore conditi primi testamenti elapsus esset decennium, & postea testator, dicat se nolle valere corà tribus testibus, exprimendo id, vel inter aëta, fiet irritum testamentum tam ex contraria voluntate, quàm ex cursu temporis, vt in l. sancimus. C. de testamen. vbi dicitur; cursus decennij testamentum non tollit, nisi contraria voluntas solennis interuenerit, vel etià non solennis.

robora-

roborata tamen tribus testibus; itaque tempus non est mo-
 dus subvertendi testamentum. † Ideo notabimus, quod 11
 testamentum solenne tollitur per non solenne cum cursu
 decennij; sed testamentum primum non potest reuocari, si
 ex verbis testatoris hereditas non potest adiri, vt per Bal.
 in d. l. sancimus, & ibi dicit, si testamentum habens clausu-
 lam derogatoriam potest reuocari per secundum. ibi vi-
 debis. Et testamentum furiosi non valet, & qualiter furor
 probetur, dic, vt in l. furiosum. C. qui testa. face. & diximus
 in l. in negocijs supra isto titu.

Sed testator non potest se obligari ad iudicij immuta-
 bilitatem, quia est contra bonos mores, vt, C. de pactis. l. si.
 Et voluntas testatoris ambulatoria est vsque ad mortem. l.
 cum hic status. §. j. ff. de dona. inter vir. & vxor. l. quod si ite-
 rum. de adi. legat. l. si quis in principio, de lega. iij. addo
 bonum tex. in generali lege. C. de sacrosanc. eccl. & volun-
 tas testatoris seruanda est, l. in conditionibus. ff. de condi.
 & demonstra. l. nemo potest. de lega. j. & ibi Bar. nisi sit inep-
 ta. l. seruo. §. nuptias. de lega. j. Item nisi sit contra legem, vt
 quia domus destruat, l. filius. §. ædes. eo. titu. Card. in
 clemen. ij. de religio. domi. † Et qualiter, & quibus modis 12
 probetur voluntas testatoris, vide Bar. in l. ij. ff. de vulga. &
 pupi. & Alexan. in consi. lxxxj. iij. pa. & in d. l. Nemo. le-
 gitur; Nemo potest in testamento suo cauere, ne leges in
 suo testamento locum habeant. similis text. in aucten. de
 iure iura. à mo. prelli. col. v. in principio.

Et quia lex dixit, In testamentis plenius voluntates te-
 stantium interpretantur, necesse est, vt aliqua in materia
 testamentorum dicamus; & quia aliqua de testamentis or-
 dinandis diximus; nunc dicamus; quæ persone possunt 13
 hæredes institui, & quæ non. † Videndum itaque est,
 quid sit hæredem instituere; nihil enim, aliud est, quam si-
 bi aliquem hæredem statuere; nam vaa, & eadem persona
 videtur esse hæredis, & defuncti, vt in d. aucten. de iure.
 iuran. à mo. prelli. in princi. vbi dicitur; cum utiq; nostris
 videtur legibus vnam quodammodo esse personam hære-
 dis, & eius, qui in eum transmittit hereditatē, sit institutio
 hæredis verbis directis, vt esto mihi hæres, vel illū hæredē
 facio,

facio, vel instituo, vel volo, vel mando, vel est, vel erit, ut in l. quoniam. C. de testam. ubi legitur, hodie in institutione hæredis non requiritur solennitas verborum, sed sufficiunt qualibet verba voluntatem testatoris exprimentia secundum Alexand. ubi post docto. Fit institutio hæredis in testamento tantum, vel ante legata, vel post legata, vel ante exhæredationem, vel post, quia institutio caput est, & fundamentum totius testamenti, ut ff. de testa. l. i. & Insti. de legatis. §. ante. In codicillis ergo hæreditas directe neque dari, neque adimi potest, ut Insti. de codicillis. §. pe. & vlti. & Iaso. in l. i. C. de codicillis, dicit; Nota regulam, quod hæreditas non potest de directo dari, nec adimi in codicillis: Et eodem modo non potest dari per donationem causa mortis: fallit in milite, fallit in patre disponente inter liberos, vel venientes ab intestato. Idem videtur in codicillis relictis ad pias causas, ita Bal. in repeti. l. i. C. de sacrosanct. eccle. & vide Ang. & Imo. in l. ij. ff. de in ius vocan. & vide Iasonem in d. l. i. C. de codici. Et testator potest decedere cum pluribus codicillis, & omnes valent: † & si reperiuntur duo codicilli eadem die facti, & in vno legatur vna res Petro, & in alio legatur eadem res Ioanni, ambo concurrent, de quo vide Iaso. in l. ij. C. de codici. Et in codicillis mulier potest esse testis, sed non in testamento. ut per docto. in l. si quis. C. de codici. Item in institutione facienda certum hæredem demonstrari oportet, quoties enim non apparet, quis sit institutus hæres, institutio non valeret. Cum testator plures amicos eodem nomine habet, & ad designationem nominis singulari nomine utitur, non valeret institutio, nisi ex alijs apertissimis probationibus constaret, pro qua persona testator senserit, ut ff. de hæred. institu. l. quoties. §. hæres, & l. in tempore. §. quoties. Et satis est, hæredem demonstrari nedum nomine proprio, sed etiam signo indubitabili, quod pene nihil à nomine distat. Et qualibet persona potest hæres institui, & habet testamenti factionem in passiva significatione, quæ nõ vetatur à iure capere: sed nõ possunt institui hæretici, baptisimatis iteratores, apostatae, collegia illicita † Item non possunt institui nati ex damnato coitu; secus in his, qui nati sunt ex

concubina, vt dicitur. C. de naturalibus lib. & de hoc vide
 Bar. in l. cum senatus. ff. de reb. dubijs. & vide dōcto. in l. i.
 C. de sacrosanctis eccle. Item deportatus non potest hæres
 institui. l. qui deportantur. C. de hære. insti. & ibi vide Bal.
 vbi dicit, quid de bannito? & bannire quid sit? & dicit,
 quod banniti cap. non possunt testari; & si bannitus succe-
 dit patri an fiscus auferat ei hereditatem, ibi videbis per
 Bald. & quando deportatus sit institutus hæres, ad quem
 pertinet ista hereditas, vide Bald. vbi supra & vide Iaso. in
 l. i. C. de hære. insti. & ibi dicit, an banniti nostri temporis
 æquiparentur deportatis. Et quando testator instituit ser-
 uum, præsumitur instituisse domini contemplatione, non
 serui ita dōcto. & Iaso. in l. cum proponas. C. de hære. in-
 sti. Nota etiam, quod posthumus debet hæres institui, vel
 exheredari, vt per totum ti. C. de posthumis hæredibus in-
 sti. vel exheredandis. f. est autem posthumus, qui nascitur 16
 post mortem patris, sed improprie quilibet dicitur posthu-
 mus, qui nascitur post testamentum, vt in l. iij. ff. de iniu-
 sto, rup. testa. sed hodie posthumus non potest exheredari,
 cum certum sit, nullam ingratitudinis causam posse, vel
 potuisse committere, vt in aucten. non liceat parentibus.
 C. de l. præ. vel exhæ. Et si posthumus est præteritus, nati-
 uitate posthumi rumpitur testamentum, vt in aucten. ex
 causa. eo. ti. C. in i. l. C. de posthu. hære. & c. & etiam omni-
 no in tali testamento disposita corruunt. Et quia quando-
 que contingit liberos proprios præteriri, vel exheredari,
 scribitur Rubrica. C. de liberis præteritis, vel exheredatis
 vbi materiam videbitis. f. sed præterire est omittere aliquē 17
 eo non instituto, vel exheredato, vt in l. i. de hæred. quæ
 ab interest. def. g. eadem hæc. Exheredare autē est filiū cō-
 stituere alienū a substantia, vel hereditate sua, siue dicat e-
 pheredo, siue dicat alien⁹ a mea substantia esto, vt in l. si quis
 C. de l. præ. vel exhæ. sed hodie (vt dixi) filius non potest
 exheredari, nisi pbetur ingratus; & ingratitudinis causam
 nominatim inferat testamēto: & causæ sūt quatuordecim,
 vt in aucten. non liceat parentibus. C. de liber. præ. vel. ex-
 hæ. ibi videbis. Ex causa præteritionis, vel exheredatio-
 nis irritum est testamentum quantum ad hæredis institu-
 tio-

tionem; cætera nanque firma permanent, vt in aucten. ex causa. eo. ti.

Diximus de hæredibus instituendis; sed quia multoties testator instituit heredem, & substituit alium; sequitur Rubrica de institutionibus, vel substitutionibus. C. & ff. de vulga. & pupillari. † Et autem institutio primus gradus, substitutio verò dicitur secundus gradus, vel tertius omnium eorum, qui in locum institutorum deficientium, vel non adeuntium restituntur.

Et quia ista materia substitutionum est multum utilis, aliqua dicam causa introductionis.

Et primò sciendum est, quòd substitutionum materia est subtilis, & utilis valde, quæ per quamplures magnos docto. antiquos, & modernos tractata est, sed dominus Bar. subtiliter explicat in tit. ff. de vulgari, & pupi. quamlibet substitutionem per se explicando: Et quia inter doctores variatio interdum, ac contradictio repetitur, laborabo, vt dictis omnium recensitis possimus videre veritatem. Et primò (vt superius dixi) dico, quòd substitutio est secunda institutio. ita gloss. in Rub. ff. de vulga. & pupillari. & ibi docto. Et si quærimus, quor sunt species substitutionis, respondeo, quòd duæ, scilicet directa, & fideicommissaria, siue obliqua: & directa subdiuiditur in quinque, quia quædam est vulgaris, quædam pupillaris, quædam exemplaris, quædam breuiloqua Reciproca, quædam compendiosa: de directa tractabimus hic; & de fideicommissaria, seu obliqua videbitis in tit. ad Trebellianum.

19 Et † primò de vulgari dicamus; & vulgaris dicitur, quia potest fieri à quolibet, & cuiuslibet, vt per gloss. & docto. in Rubri. Instit. de vulgari substitutione. & Cinnus in l. precibus. C. de impu. & alijs, dicit, quòd ideo dicitur vulgaris, quia quilibet potest vti verbis, si hæres non erit Petrus, Alphonsus sit hæres. Et substitutio vulgaris est duplex. sc. tacita, & expressa: expressa est, quæ colligitur ex verbis expressis, vt l. i. §. i. de vulga. & pupi. ff. & l. cum proponas, §. i. C. de hære. insti. idem dicit gloss. insti. de pupilla. substi. in glo. magna: quæ autem sit tacita. in. d. glo. notatur, quòd substitutiones, quæ continentur in breuiloqua sunt rati-

et idem notatur in l. iam hoc iure. versic. quis. ff. de vulga. & pupilla. Item dico, vt melius intelligatur, quod vulgaris diuiditur: quia alia expressa, quæ fit verbis negatiuis, si ille mihi hæres non erit, alius fit hæres; vt Insti. de vulgari substi. in princi. Alia tacita, quæ fit verbis affirmatiuis, vt hæc: vos inuicem substituo; vel ita, quisquis mihi hæres erit, fit hæres filio meo: vel ita, Titius hæres esto Petri; cum instituisset Petrum, vt C. de hæredi. instit. l. si. & ff. de hæredibus instituendis. l. cum in testamento. §. hæc. verba. & ff. de vulga. & pupil. l. qui liberis. §. vlti. & vide Bal. in d. l. fin. in ij. col. ad finem.

De tacita vulgari ponamus exemplum, cum ita dicitur 20 testator, Petrus, & Titus, vterque eorum viuat, hæres mihi esto. Nam si vterque eorum viuat, ambo possunt esse hæredes; altero mortuo is, qui supererit, hæres erit; quia tacita substitutio inesse videt substitutioni. vt. ff. de hæred. instituen. l. Titius, & Seius. Item sub expressa pupillari continetur tacita vulgaris, vt ff. de vulga. & pu. l. nam hoc iure, vt dicemus infra. Est autem effectus vulgaris expressæ, & tacitæ, vt quis directio sit hæres ipsi testatori, vt Insti. de pupi. substi. ibi, quo casu, &c. vnde bona tantum testatoris, non hæredis instituti capitu. Et expirat hæc substitutio vulgaris ab hæreditate adita, vt in l. post aditam. C. de impu. & alijs. & ideo dixit ibi Bald. quod aditio hæreditatis statim trahit secum tuum effectum: cum enim ita fiat substitutio, si Titius non erit hæres, Petrus hæres esto; & Titius extitit hæres: ergo Petrus non potest esse hæres. s. conditione deficiente. Sed quidam dicunt per aucten. de hæredibus, & Falci. §. si vero institutio. col. i. hoc correctum esse; sed nihil dicunt secundum docto. quia ibi non vocatur substitutus ex substitutione, sed ex legis beneficio. Pupillaris substitutio alia est expressa, vt hæc; si filius meus mihi hæres erit, & in pupillari ætate decesserit, ille sit hæres; vt Insti. de pu. substi. in princi. & de hoc Baran. l. moribus. ff. de vulga. & pu. est alia tacita, vt illa; quisquis mihi hæres erit, sit hæres filio meo; vt Insti. de pupi. substi. §. substituitur, vel cum pater filio impuberi substituit in vulgarem casum, intelligitur substituisse etiam in pupillarem, vt in l. quam

l. quamuis. C. de impube. & alijs, vbi dicit Bal. nota, quod tacita voluntas testatoris facit tacitam pupillarem in expressa vulgari; quia regula talis est, in expressa vulgari continetur tacita pupillaris; sed hoc fallit, si apparet alia voluntas defuncti secundum Odoffre. in. d. l. quamuis, vbi dicit; hæc lex ponit regulam, & instantiam regulæ. Quandoque etiam sub vulgari non continetur tacita pupillaris, puta vnus filius erat pubes, alius impubes, vel vnus in potestate, alter emancipatus, vt ff. de vulga. & pup. l. iam hoc iure, & l. hereditatem, & l. quamuis. C. de vulg. & pup. Sed tu vide Bar. in. l. iam hoc iure, & s. fi. vbi querit,

21 [†] substitutio vulgaris facta separatim pluribus etiam disparibus an contineat tacitam pupillarem? sed ibi dicit Pau. de Castro, nota, quod si habeo filium impuberem, & eum instituo, & volo inuicem substituere; & etiam volo, quod in persona impuberis, contineatur vulgaris, & pupillaris, non debeo facere vnicam substitutionem, scilicet sub vno conceptu verborum, & vnico verbo patri; sed debeo facere duas sub duplici contextu, & verbo; videlicet substituere impuberem puberi, & puberem impuberi sub duplici verbo, & duplici oratione; & nihilominus dicentur reciproce substituti: & illa, quæ facta est, impuberi, non regulariter, nec restringitur secundum illam, quæ facta est puberi, sed intelligitur de per se non sic, quando simul, & sub vnica oratione, simile videmus, quod si duobus substitutis tertius substituatur eis sub vno conceptu, vulgariter non admittitur substitutus, nisi existat conditio in persona vtriusque, vt in d. lege, quamuis; & tamen si cui libet esset facta de per se & sic essent duæ, bene admitteretur, vt in l. p. ff. de iniusto, rup. & ibi etiam videbis Pau. quia quælibet intelligetur de per se, & non regulariter ab altera.

Quid iuris, si conciperet vulgarem in personam impuberis, an concipiat tacitam pupillarem, sicut comprehendit è conuerso? dic, quod sic, vt est gloss. & ibi Paulus in l. iam hoc iure, s. quod ius. ff. de vul. Sed quid, si non fuit vnus nisi vnico verbo; puta, impuberem puberi, & puberem

22 impuberi substituo. ibi videbis per Pau. de Cast. [†] Et dicitur

tur pupillaris substitutio, quia soli pupillo fit, & impubes-
 ri; & ita, si sit in potestate: non distinguo, sit institutus à
 patre, an exheredatus; vel utrum erat natus, an posthu-
 mus nasciturus in potestate testatoris, ut utrum, si filius, an
 nepos ex filio: nepoti tamen ex filio ita pupillariter substi-
 tuo; si non sit recasurus in potestatem sui patris. Sed & si
 pater precedat nepotem, ita demum substitui potest; si
 heres institutus est, vel exheredatus; pupillū accipe mas-
 culum minorem. xiiij. annis, fœminam minorem. xij. vr.
 ff. de vulga. & pupilla. l. j. §. pe. & l. ij. primo responso, & ibi
 Bar. & Insti. de pupilla. substi. §. masculo, & §. non solum.
 Et nota necessaria ad substitutionem pupillarem; primo
 requiritur, quod sit de liberis ille, cui fit, ut dixi: intellige
 legitimis, & naturalibus, vel legitimis tantum, vel legiti-
 matis; alias si non esset in potestate, non valeret, ut dixi; sed
 contrahitur ad fideicommissariam. vide Bar. in l. verbis ci-
 vilibus. ff. de vulga. & pupillari. & etiam si filius legitima-
 tur post mortem patris, valet substitutio pupillaris, & le-
 gitimatio retrahitur. de hoc vide Bar. in d. l. & in aucten.
 qui. mo. naturales efficiantur sui. §. illud. & §. nulla. colla.
 vi. ubi dicitur, quod legitimatus per principem nil
 differt à legitimo, & naturali. ibi videbis. & requiritur,
 quod sit de liberis tempore quo fuit substitutus, licet tem-
 pore testamenti paterni non esset, ut si post institutionem
 factam de extraneo adoptetur, & postea sibi fiat substi-
 tutio. & ita intelligitur versiculus; sed si extraneum,
 secundum Pan. de Castro in d. l. ij. Requiritur (ut dixi)
 quod sit impubes, Nam quia tunc non potest sibi testari,
 lex prouidit, ut pater possit sibi testari: requiritur etiam,
 quod perseveret pupillus usque ad mortem; & ipso ef-
 fecto pubere evanescit, ut in l. verbis civilibus. de vulga. &
 pupi. quia cum possit testari per se, non indiget testa-
 mento paterno, Et sufficit, quod testetur ultima die, ut
 in gloss. in d. l. ij. posset etiam substitutio pupillaris fieri ad
 minus tempus, ut si decesserit hinc ad tres annos; &
 tunc si decedat post substitutionem, evanescit, ut l. si ita. ff.
 de vulga. & pup. quia institutio limitata tempore, ultra il-
 lud non habet effectum, ut ibi. requiritur etiam (ut dixi)
 quod

P p p

quod sit in potestate testatoris: & in hoc differt ista ab exemplari, in qua non requiritur, ut in l. humanitatis. C. de impube. & alijs. Item si filius non esset in potestate ratione dignitatis adeptæ, quæ liberat à patria potestate, posset sibi substitui; quia perinde est, ac si esset in potestate, quantum ad commoda sua, ut in aucten. constitutio, quæ dignitatis. coll. vi. §. illud quoque. ubi dicitur; qui liberatur à patria potestate per dignitatem, non perdit iura filiorum. Et nota secundum Pau. post Bald. in d. l. moribus, quod licet substitutio pupillaris sit fauor filij; tamen propter eius preteritionem vitatur, sicut & illa, quæ tendunt in eius odium, ut institutio facta de extraneo: & hoc propter necessariam consequentiam; quia non potest per se stare sine principali, ut dicitur in d. l. moribus. & ibi Bar.

Requiritur etiam, quod testator fecerit sibi testamentum, ut in versiculo, quisquis in d. l. moribus. Requiritur etiam, quod adeatur ex eo testamento hæreditas, & sic confirmetur pupillaris substitutio. Et nota, quod gloss. in d. l. moribus dicit, quod perseveret in potestate usque ad mortem, per tex. in l. cohæredi. §. cum filia. ff. de vulga. & pupilla. Si autem pater voluerit substituere pupillariter filio impuberi in longius tempus, pupillari ætati finietur pupillaris substitutio adueniente pubertate, ut l. in pupillari. ff. de vulga. & pupi. hoc ordine facienda est substitutio pupillaris; ut prius quis sibi scribat hæredem, deinde eadem hora, vel alia quacunque filio substituatur: nec debet conuertere ordinem scripturæ; si enim non sibi, ²⁴ sed filio faciat, non valet. † Et si pater exhæredauerit filium impuberem, non valet testamentum; si autem instituerit eum, valebit testamentum, ut ff. de vulga. & pupilla. l. j. §. ultimo; & l. ij. §. prius, & §. sed & si quis; & l. si quis eum. §. si suo. Et aduerte, quod effectus pupillaris substitutionis est, ut quis directio fiat hæres impuberi, tanquam si ille pupillus hæredem sibi fecisset substitutum, unde & duo testamenta videntur, vnum patris, alterum filij; aut certe secundum docto. vnum est testamentum propter vnum ordinem; & pertinent ad subditos pupillares bonæ, quæ

quæ pupillis postea obuenerunt, neque enim suis bonis tantum testator substituit, sed impuberis; cum & exheredato substituere quis potest. Et intellige in impubere doli capace: nam impubes, qui non est doli capax, non potest exheredari, quia non potest committere causam ingrati- tudinis. Et intellige, quæ superius dixi, ut per Bart. in d.l. moribus. in. iij. col. † Et effectus substitutionis pupillaris 25 est, quod pater facit filium heredem suum, & necessariū, quod est uisio. & alios effectus videbis per Bar. in d.l. ij. Et expirat pupillaris substitutio, & pupillare testamentum, si non est adita hereditas patris: sed si omīssa causa testa- menti ab intestato possideatur hereditas, consulitur sub- stituto, & legatariis, in quorum fraudem institutus non ex testamento, sed ab intestato possidet hereditatem. Sed & quandoque institutus compellitur adire hereditatem, cum substitutus in pupillari substitutione rogatus est hæ- reditatem restituere ex Trebel. senatus cons. & impubes iam decessit. licet autem dixerim non adita hereditate paterna expirare pupillarem substitutionem: si tamen is, qui repudiavit, minor erat, & in integrum restitutus est, ut liceat sibi adire, proficiet pupillari substitutioni, ut teneat. ut ff. de vulga. & pupi. l. ij. §. adeo autem. & ibi vide Bart. † Item expirat pupillaris substitutio expugnato paterno 29 testamento in totum per quærelam in officiosi testamen- ti de hoc vide tex. in l. ex duobus. §. si. & l. & si contra ta- bulas. ff. de vulga. & pupilla. & ibi vide Bart. Quid si testa- mentum rumpitur per contra tabulas, & sic de iure præto- rio? non rumpitur substitutio pupillaris, vel legata: secus si testamentum rumpitur per quærelam, & tunc non tol- litur testamentum ipso iure, ut ibi videbis. Et dic, quod per quærelam ipso iure rescinditur testamentum: quia quære- la de iure ciuil. & per contra tabulas non rescinditur te- stamentum ipso iure, ut dixi: quia illa est de iure prætorio, & prætor non potuit aliquem facere heredem, ut Insti. de bono. possessio. §. quos autem. Multo ergo minus potuit facere, ut quis desinat esse hæres.

Item expirat pupillaris substitutio rupto paterno testa- mento per aliū secundum, in quo pater fecit, vel non fecit

PPP 2

pupil,

pupillarem substitutionem. Et substitutio pupillaris facta
 puberian trahatur ad fideicommissum, vide Bar. in l. ver-
 bis civilibus. ff. de vulga. & pupilla. Et aduerte, quod pu-
 pillaris substitutio continet in se tacitam vulgarem. Iam
 hoc iure. de vulga. & pupilla. vbi dicitur; substitutio facta
 impuberi vulgariter continet tacitam pupillarem, & facta
 27 pupillariter continet vulgarem tacitam. † Et expressa pu-
 pillaris excludit matrem pupilli, & alios ascendentes. l. Pa-
 pinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inofficio. testa. & l.
 precibus. C. de impu. & alijs. & l. Lucius. de vulga. & pupi-
 Bart. in d. l. j. & vi. docto. in l. humanitatis. C. de impu. &
 alijs. & vide tex. in cap. si pater, de testa. in vi. quæ est dis-
 posicio nouissima. Sed tacita pupillaris non excludit ma-
 trem pupilli, vt per docto. in l. fi. C. de insti. & substi. & in
 l. precibus. C. de impu. & alijs. & Bar. in d. l. ij. in v. col. Vbi
 ipse dicit esse verum in tacita pupillari subintellecra à iure,
 vt in d. l. iam hoc iure. quia nullo modo fuit expressa. Sed
 si nos loquimur de tacita pupillari specialiter, quæ expres-
 sa est verbis generalibus, & illa, quæ continetur in recipi-
 ca; vel alia, quæ continetur in substitutione compendiosa;
 de his omnibus vi. Bar. in l. centurio. de vulga. & pupilla.
 & vide docto. in d. l. fi. de insti. & substi. C. & in d. l. preci-
 bus. Et de substitutione pupillari partim tacita, partim ex-
 pressa vide Bar. in d. l. ij. in v. col. Vnum tamen non tradas
 obliuioni, quod tacita pupillaris excludit matrem, quan-
 do probatur testatorem ita voluisse. vide tex. ad hoc & do-
 cto. in l. in testamento. C. de testa. militis. Et est gloss. com-
 mu. approbata in d. l. precibus. & de in l. iam hoc iure. Et de
 presumpsa voluntate testatoris cõstabit aliquibus cõiectu-
 ris, vt Bar. per exempla declarat in d. l. ij. in viij. col. Et ma-
 ter defuncti substituta vulgariter pupillo ex tacita pupil-
 lari excludit matrem pupilli. de hoc videbis Bar. allegan-
 tem doct. antiquos in d. l. ij. in viij. col.

28 † Sed quando filius liberatur a patria potestate per in-
 gressum religionis an extinguatur pupillaris substitutio,
 vide Bar. in d. l. ij. & ibi dicit an impuberi militi possit sub-
 stitui pupillariter. & ibi dicit, quod si pupillaris substitutio
 euanescit per emacipationem, iura fideicommissi non
 rema-

remanent firma. Sed substitutio pupillaris facta in testamento minus solenni valet fauore liberorum, ut probatur in l. Iulianus, de a. qui. hære. ff. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. & ibi docto. C. de testa. sed hoc verum, si aliquis de liberis esset substitutus. vide Bart. de hoc in d. l. ij. vbi dicit, an valeat datio tutoris in testamento imperfecto: de qua questione etiam videbis docto. in d. §. ex imperfecto. & videbis etiam in l. qui a patre. ff. de confirmat. tuto. Et tacita pupillaris non excludit matrem, nisi quando alius filius testatoris esset substitutus, vel ex aliquibus præsumptionibus apparet, & de hoc videbis Bart. in l. Lucius, de vulg. & pup. & vide Pau. de Cast. in l. precibus. C. de impube. & alijs.

† Sed queritur, quæ est ratio, quare expressa pupillaris excludit matrem, & non tacita? Respondeo, quia in expressa pupillari certa est voluntas defuncti; quia dixit, si filius decesserit in pupillari ætate, Petrus sit hæres; unde ei statuitur, ut in l. j. C. de sacrosanctis eccle. in tacita pupillari non est expressa voluntas defuncti; & in dubio vocamus matrem potius, quam substitutum, quia in dubijs, &c. ff. de re. dubi. l. quoties. ita Odofredus in d. l. precibus. Sed si mater repudiat hæreditatem filij ab intestato, non veniunt alij venientes ab intestato, sed substitutus ex substitutione tacita pupillaris, quæ in vulgari continetur. Barto. in l. cæturio in i. col.

Aduerte tamen, quod si pater esset turpis persona, non potest pupillariter substituere, quia si ei non committeretur administratio bonorum filij viuentis, ut l. si. C. de senten. pas. el. ff. solu. matri. l. si cum dorem §. eo autem tempore. multo magis cum ibi sit maius periculum. facit secundum Bart. in d. l. ij. l. j. vbi pupilli. edu. debeant & l. virilitatem, de confirmando tutore. quod tene menti secundum Bart. ibi.

Exemplaria, vel exemplaris substitutio fieri potest a parentibus vtriusque sexus in personis liberorum cuiuscunque sexus furiosis, vel mente captis: & cum tali determinatione substitutio est facienda, ut si quidē iste mente captus habeat descendentes ex se, illi omnes, vel quidam, vel

substituantur ei; si non habeat, substituantur ei fratres eius omnes, vel quidam, vel vnus: si nec eos habeat, substitui potest ei quilibet extraneus.

30 † Et ideo dicitur exemplaris, quia fit ad exemplum pupillaris, vt cum dicit pater; si filius decedat in pupillari ætate, ille sit hæres: & ita hic dicit; si filius decedat ante, quam perueniat ad sanitatem mentis, vel cerebri, ille sit hæres. & sicut pupillaris expirat adueniente pubertate, & hæc expirat adueniente sanitate, vel nato postea filio ex eo. vt. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. l. humanitatis. C. de impube. & alijs. In multis tamen differunt; illa enim fit pupillis tantum, hæc maioribus. Item fit illa a patre, qui habet impuberem in potestate, vt diximus; hæc autem fit a quolibet parente, habeat, vel non habeat liberos in potestate. Ante legem, humanitatis, non poterat pater facere, nisi impetrasset a principe, vt in d. Lex facto. hodie potest sine alia impetratione, auctoritate. l. humanitatis. & de materia istius legis videbis repetitionem Bar. in d. l. ex facto. & videbis Bal. & docto. in d. l. humanitatis. Sed aduerte ad vnum mirabile secundum Paulum in d. l. humanitatis, quod cum tam mater, quam pater possit tali filio substitutionem facere, quod eadem persona poterit decedere cum pluribus testamentis validis, vt si pater in suo testamento eam faciat, & mater in suo; in tali casu substitutus a patre habebit legitimam a patre relictam; & substitutus a matre habebit bona matris; &c. bona erunt communia inter institutos. ita dicunt, vt refert Paulus, fuisse disputatum simile in filio arrogato. l. si arrogator. ff. de adoptio.

31 † Sed aduerte bene, quod compendiosa substitutio fieri potest a milite, ita, scilicet, si filius meus quodcumque decesserit, ille sit hæres: & hæc sub tali compendio verborum continet expressam pupillarem; si filius decedat in pupillari ætate; si autem decedat pubes, verba directi filius substitutionis trahuntur ad fideicommissariam substitutionem, vt in l. præcibus. C. de impube. & alijs, quod mirabile est, cum aliàs miles habeat priuilegium substituendo directo puberi, licet iam extiterit hæres. vt C. de testam. mili. l. in testamento. & ff. de testamen. mili. l. in fraudem.

dem. §. miles. & l. miles ita hæredem. §. j. sed forte fauore matris; quæ erat in medio. directâ trahitur ad fideicommissariam post pubertatē. Quid si paganus faceret compendiosam substitutionem per verba superius dicta? certe si pupillus decedat in pupillari ætate, substitutus succedet iure directo, & mater impuberis repellitur omnino. Si autē pupillus fiat pubes, & postea decedat, substitutus omnino repellitur, & venientes impuberi ab intestato succedunt in totū. vt. ff. de vulga. & pupil. l. verbis ciuilib. & l. centurio.

† Si autem testator ita substituit; si filius meus quando-
cunque decesserit, illum substituo. hanc docto. reputant si-
deicommissariam, quia verbum substituo, adaptatur ad fi-
deicommissum, vt. l. generaliter. §. j. C. de institu. & substi-
tu. & ibi vide Bal. & Paulum de Cast. Si vero quis ita substi-
tuerit; si filius meus quodcumque decesserit sine liberis,
ille sit hæres, vel illum substituo; hinc semper interpretatur
fideicommissariam; quia talibus verbis non directâ, sed fi-
deicommissaria consuevit & de iure, & de facto fieri; nisi
vera directâ traheretur ad fideicommissariâ, nullo tempo-
re valeret magis, quàm alia; quia & illud verbum, sine libe-
ris, innuit, quòd etiam in pupillari ætate substitueris per
fideicommissum; quia tunc liberos habere non potest. Et
quòd directâ verba trahantur ad fideicommissariam, pro-
batur. vt. ff. ad Trebel. l. Scevola. & his casibus succedit
mater, vel quilibet ab intestato hæres, & restituit bona de-
tracta Falcidia. Si vero quis ita dicat; si filius meus decesse-
rit in pupillari ætate, vel postea, sine liberis, illū substituo,
duæ sunt substitutiones, pupil. expressa, & fideicommissaria,
propter distinctionē, & alternationē ipsorū, ad quæ singula
verbū, substituo, aptatur diuersis modis. Aduerte nūc, quia
substitutio compendiosa directis verbis facta intra tēpora pu-
bertatis trahitur ad bona patris, & filij; post tēpora puber-
tatis valet quantū ad bona patris, d. l. centurio, & ibi Bar. &
ibi dicitur, qd in substitutione compendiosa post tēpora pu-
bertatis veniunt fructus. In l. centurio Bar. tractat materi-
am substitutionis compendiosæ factæ à pagano, quæ est
vtior materia; & diuiditur in tres principales quæstiones,
scilicet, quando fuit facta per verba mere directâ. Item

Ppp 4 quando

quando est facta per verba merè obliqua. Item quando per verba communia.

- 33 † Et dicitur compendiosa substitutio illa, quæ confertur post mortem instituti; puta, si, vel quando cunque decesserit, & post aditam hereditatem, & ideo dicitur compendiosa, quia sub compendio verborum completitur plura tempora; & est apta comprehendere plures species substitutionum directarum, pupillarem militarem, si fiat à milite, pupillarem, vel exemplariam, & militarem, si fiat à mente capto; & etià aliquando fideicommissariam, si fiat per verbum commune, licet aliquando non comprehendat, nisi vnā puta pupillarem, vt in tali casu legis: verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pu. Et compendiosa continet etiā vulgarem secundum communem opinionem, vt per Pau. in d. l. verbis ciuilibus.

Ad euidentiam istius materiæ præmitto, quòd quædam sunt verba, & illa sunt, quæ sonant, vt quis capiat de manu alterius, & sic factum alterius, quasi testratis requiritur. l. cohæredi. §. cum filia. ff. de vulg. & pupilla. & quæ si per totum titulum, ad Trebellianum. & l. fundi Trebelliani, de usufruct. lega.

- 34 † Quædam sunt verba communia, vt ea, quæ possunt habere vtrāque significationem, vel quòd quis de manu sua accipiat, vel de manu alterius vt ponit gloss. in l. centurio, de vulg. & pup. Et verbum substituo non est verbum directum, sicut instituo, quia est verbum magis generale, quia quocunque modo quis in alterius loco ponatur, dicitur substitutus. Præmitto etiā, quòd verbum perueniat, est directum, vt in l. ij. §. peruenisse. de hæred. vendita. & l. hæredes mei. ad Trebe. & Inno. in capit. Raynutius, de testa. & Bar. dicit in l. centurio, quòd sit commune, quia in obliquo, & directo reperitur. Et verbum, pertineat, est verbum commune, vt per Bar. ibi. & verbum habeat, est verbum commune; & verbum remaneat, est commune. Item verbum redeat. Bart. ibi. Item verbum succedat, est verbum commune. & verbum reuertatur, est commune. & verbum deuoluatur, est commune. omnia ista sunt verba Bartol. in l. centurio. Item verbum accret-

cat, est directum; ultimo quærit de verbo moriatur, & dicit, quod sit commune.

Et ut melius intelligatur materia substitutionum; antequam veniamus ad substitutionem breuiloquam, seu reciprocam, dicemus aliqua, ut comprehendamus omnia, quæ per doctores antiquos, & modernos traduntur, ut possimus merito dicere; arbor, & immentas præbens spaciatis vmbas, euulsa est nostro nunc situata solo.

† Et primum est, quod testamenti duo dicuntur gradus esse; primus dicitur institutio, siue vnus sit institutus, siue plures sint instituti. Secundus gradus testamenti dicitur substitutio, siue sit vnus substitutus, siue plures. Item ad euidentiā notabis, quod in substitutione plures sūt casus; sed substitutionum alia obliqua, seu fideicommissaria, alia directa. Item directa, alia vulgaris, alia pupillaris, alia exemplaris, alia compendiosa, alia breuiloqua, siue reciproca; alia compendiosa, ut iam diximus; sed nunc per modum summarij omnia colligemus. Obliqua substitutio est, quando substitutus succedit testatori non directo, sed alia persona mediante, ut si Petrus instituit te heredem, & rogat te, ut restituas mihi hereditatem; succedo Petro, siue tu sponte adeas, siue non; quia iudex coget te adire. vnde succedo Petro mediante te quia fideicommissarius non est hæres, sed loco hæredis habetur. ut Instit. de fideicommissa hære. §. restituta. Directa substitutio est, cum substitutus succedit testatori nulla persona mediante, ut instituo Petrum heredem, & si non erit hæres, Hector sit hæres: si non erit hæres Petrus, directo Hector succedit, ut Instit. de vulg. & pup. in prin. Circa obliquam substitutionem, quam fideicommissariam nuncupamus, dico; aut quis instituitur eo, quod rogatur restituere pure, vel in diem, vel sub conditione, aut quicquid supererit tempore mortis suæ. In primo casu, scilicet, cum quis rogatur restituere pure, vel in diem. i. vsque ad annum; vel sub conditione, puta, si Petrus venerit ex Hispania; si sponte adiit, restituet dodrantem, & quartam sibi retinet, si Paganus erat testator. ut ff. ad Tre. l. j. Si miles erat testator, hæres totum restituet, ut in d. l. j.

Is, qui non vult adire, cogitur adire à iudice; & tunc totum restituit. vt in d. l. j. §. quia. & l. ille, à quo. §. tempus. Si autem rogatur restituere quidquid supererit tempore mortis suæ, quadrantem restituit, dodrantem sibi retinet, vt C. ad Trebe. Sed si tempore mortis suæ ultra superesset, restituit, vt ff. ad Trebeli. l. Titius. Si autem substitutio est directa, iterum distinguamus; vt supra, quia substitutionum directarum alia vulgaris, alia pupillaris, alia exemplaris, alia breuiloqua, siue reciproca, alia compendiosa.

36 † De ista vulgari iam diximus, sed vt melius memorie commendetur, dico, qd dicitur vulgaris, quia potest fieri cui libet de vulgo, & à quolibet, qui habet testamēti factionē: nam quidā sunt qui nō possent facere testamentū, vt ff. de testam. l. j. & cui libet potest fieri, & quilibet potest facere, habeat in potestate, vt l. nō; sit extraneus, vel nō, vt in tituo hæredē Petri, & si nō erit hæres, talis sit hæres, vt C. de hære. insti. l. cū pponas. Ista subdiuiditur; quia alia est expressa, alia tacita; expressa, quæ fit verbis negatiuis, vt Petri instituo mihi hæredē, si nō erit mihi hæres, ille sit hæres. vt ff. de vulg. & pu. in prin. vt diximus. De tacita vulgari pono tale exemplū; in pup. expressa continetur tacita vulgaris, verbi gratia; filiū meū impuberē instituo hæredē, si decesserit in pup. ætate, Petrus sit hæres, intelligitur tacita vulgaris; vel si non erit hæres, ille sit hæres, vt Insti. de vulg. & pu. sub. l. Nā hoc iure possumus ponere alia exempla nō ita clara, vt si dicit testator; quisquis erit mihi hæres, sit hæres filio meo ac si aperte dicat, sit hæres filio meo, si moriatur; vel si non erit hæres, sit hæres ei. vt ff. de vulg. & pu. l. qui liberis. Itē si testator instituit primò Petrum hæredē, & dixit; Fraciscus Petri hæres esto vt C. de hære. insti. l. si. Itē est exemplū de tacita vulgari, cū testator dixit; Petrus Hector, si vterque eorū viuet, hæredes mihi sunt. hoc est dicere, si ambo viuet tempore mortis meæ, sint mihi hæredes; si alter tantū viuet, ille sit hæres. vt ff. de hære. insti. l. Titius, & Seius, vbi dicitur, si instituo duos hæredes hoc modo, vter eorū viuat, & ambo viuant, ambo sunt instituti; sed si alter tantū viuat, ille solus est institutus in parte, & in parte mortui tenetur substitutus. Et nota, qd ista vulgaris, siue expressa, siue tacita, excla-

excludit matrē, si instituit filij hāredē, & substituit ei vul-
gariter expresse, vel tacite, quia vocatur substitutus, vt in l.
precibus, & dixi supralate de hoc. † Et effectus substitu- 37
tionis vulgaris est, quia substitutus succedit directō, vnde
si dicat testator; Petrum instituo mihi hēredem, si non erit
hāres Franciscus sit hāres; si Petrus erit hāres, Franciscus
succedit directō, vt Insti. de vul. & pu. §. singulis. ibi quo-
casu, &c. Et veniūt (vt dixi) in hac substitutione bona patris
tātū testatoris, nō hāredis, & hoc si extrane⁹ sit substitut⁹,
si autē substituti sunt de institutis, tūc vocatur pro ea par-
te, qua instituti sunt: si autē substituti sunt nominib. p̄p̄ijs
tunc vocantur viriliter. vt. ff. de vulg. & pu. l. qui liberis. &
ff. ad Trebe. l. nunquā. & l. quoties. Et ista expirat (vt dixi)
adita hēreditate: & extraneus hāres dicitur in ista materia
ille, qui non est in potestate testatoris. docto. in l. vna. C. de
rei vxoris actio. §. accidit. Insti. de hāre. qualit. differen-
tia. §. si. dixi, quod expirat substitutio vulgaris adita hēre-
ditate, quia ex quo fit ita; si Petrus nō erit hāres, Frāciscus
sit hāres, si Petrus erit hāres, Frāciscus nō erit hāres, vt in
l. post aditam, C. de impube. & alijs. Fallit in duobus casu-
bus; si Petrus adiuit, & monitus à iudice, vt impleat volū-
tatem defuncti, & non impleuit, vocatur tunc substitutus.
vt in aucten. de hāredi, & Falcida. §. si vero nulla. & §. si ve-
ro institutio. colla. j. vers. quod est verius, secundū doctor.
ibi vocatur ex benignitate legis. ideo quia institutus est in-
dignus, quia voluntatem defuncti non impleuit infra an-
num, monitus à iudice. Sed si testator expresse iussit, nō est
necessaria monitio iudicis, vt in aucten. de nuptijs. §. dispo-
nat testator, & erit lex. colla. iij. & in l. j. C. de sacrosanct.
eccle. Item fallit in alio casu; si testator instituit minorē, sed
minor adiuit, expirat vulgaris substitutio: sed si restituitur
minor contra aditionem, vocatur substitutus. l. sed si sine.
§. sed quō Papinianus. ff. de minori, nisi dixisses, quod ibi
non videtur adisse minor, quia non videtur possessionem
adeptus is, qui ita nactus est, vt eam retinere non possit, vt.
ff. de acquir. posse. l. non videtur vel ita vocatur substitu-
tus ex vi restitutionis. Restat vt dicamus de pupillari,
licet de illa iam late diximus; nunc de illa breuiter
sub-

38 substantiam colligamus. ¶ Dicitur pupillaris substitutio illa quæ fit filio impuberi masculino, vel femina in potestate existenti, & nõ alij. vt. ff. de vulg. & pup. l. moribus, in principi. & potest facere pater, non mater, quia non habet filius in potestate, vt in. d. l. moribus. & auus, vel proauus paternus, qui habet in potestate. Ista substitutio pupillaris subdividitur, quia alia expressa, alia tacita: expressa pupillaris fit his verbis, filium meum pupillum in statu mihi heredem, & si decesserit in pupillari ætate, Petrus sit haeres meus, Et ista excludit matrem pupilli, quia hoc voluit testator, cui parendum est, & ita loquitur lex. precibus. C. de impu. & alijs. de substitutione facta in secundum casum, vt instit. de vulg. & pupill. substit. §. liberis. Tacita pupillaris est, si testator dicat, filium meum impuberem in statu heredem, & si non erit haeres, Petrus sit haeres, vel si decesserit in pupillari ætate: ista substitutio omnes excludit excepta matre, vt in l. fin. C. de in fit. & substit. vt iam dixi. Et ista pupillaris, siue expressa, siue tacita fit expirat adueniente pubertate, vt. ff. de vulg. & pupill. substit. l. in pupillari. Item expirat si patris testamentum rumpitur per quærelam in totum; si pro parte, remanet pro parte, vt. ff. de inofficio. testa. l. Papinia §. sed nec impuberis. Item rumpitur in alio casu, vt. ff. de vulg. & pupill. l. si pater filium, secus si rumpitur per contra tabu. vt l. ex duobus, & l. etiam si contra tabulas. eod. tit. & rationem iam dixi superius. Item expirat capitis diminutione, siue media, siue maxima, siue minima; nam si pupillus deportatur, vel datur in arrogationem, expirat substitutio. Sed hoc casu scilicet cum datur in arrogationem, caueat arrogator restituere bona substitutis, vt ff. de adoptioni. §. i. cum l. sequenti.

39 Effectus ¶ substitutionis pupillaris est iste; quia substitutus pupillariter habet ex vi substitutionis omnia bona impuberis, quarta debita iure naturæ non detracta, quia est prouisio, non autem onus, vel grauamen, vt Instit. de vulg. & pup. in principi. & de inoffi. testam. l. ex tribus. §. liberis. vnde dicitur, quod duo sunt testamenta scilicet patris, & filij, licet solus pater ordinauerit, vt Instit. de vulg. & pu. §. igitur. & ff. de vulg. & pu. l. moribus. §. prius. Sed

fallia

fallit in arrogato, l. sed si plures. §. in arrogato cod. ti. & regulariter non licet substituto adire bona pro parte, & pro parte non. vt. C. de iure deliberan. l. quidam. Est alia substitutio exemplaris, vt iam diximus. Sed vt melius memorie commenderetur, aliqua summam dicemus. Exemplaris substitutio fuit introducta ad exemplum pupillaris, quia sicut pupillaris est ad prouisionem impuberis, quia pater fecit ei testamentum, ita pro furioso; & habet fieri hoc modo; dicit testator; filium furiosum instituo, & si decesserit in furore, Petrus sit haeres. vt. ff. de vulga. l. ex factio. & l. humanitatis. C. de impu. & alijs. differt à pupillari, vt dixi, quia sicut pupillaris expirat adueniente, pubertate ita exemplaris expirat definente furore, vt in d. l. ex factio. & in d. l. humanitatis. differt etiā, quia pupillarem facit solus parens, qui habet in potestate, exemplaria facit omnis pater, siue habeat in potestate, siue non, vt in d. l. humanitatis. Item differt, quia parens, qui facit exemplariam, si filius furiosus habeat liberos, debet ei illos substituere; si habet fratres, tunc fratres: si non habeat filios, vel fratres, extraneos substituit; vt in dic. lege. humanitatis, hæc sufficiunt.

Et alia substitutio, quæ dicitur compendiosa, quia fit cum compendio verborum, vt filium meum instituo mihi haeredem; & quodocunque decesserit, ille sit haeres, vt in l. precibus. C. de impube. & alijs. Et in ista substitutione aliqua superius dixi, & nunc de nouo dico, quod diligenter aduertatis virtutem verborum; quia istæ subtilitates (vt dicunt doct.) fuerunt introductæ per errorem tabellionum. Et vos dicetis ita, quod si sit institutio his verbis; filium meum instituo, & quodocunque decesserit, Petrus sit haeres; si sit à milite, continet in se vulgarem, siue ante aditam hereditatem, siue post; & continet in se expressam pupillarem, si decesserit in pupillari aetate: & si decesserit post pubertatem, continet etiam fideicommissariam; & habet istum effectum, si filius non est haeres, vocatur substitutus, matre exclusa: si est haeres. decessit in pupillari aetate; sicut expressa, excludit matrē, ita est ista substitutio, vt iam dixi, & est tex. ad literā in d. l. precibus. C. de

de impub. & alijs. Si decedit pubes factus, vocatur mater ab intestato, sed restituit ex causa fideicommissi, deducta quarta debita iure naturæ, & deductis bonis filij, quæ habebat tempore mortis patris; deductis etiam bonis post mortem patris quæ suis; vt d. l. precibus. Si autem paganus facit dictam substitutionem, & utitur prædictis verbis; si moriatur ante aditam hæreditatem, siue in pupillari ætate, vocatur substitutus, sed post aditam hæreditatem vocatur succedens ab intestato, exclusis substitutis; quia non potest paganus facere directam substitutionem post aditam hæreditatem; sed fauore matris trahitur ad fideicommissum, vt. **41** ff. de vulga. & pup. l. centurio. & l. verbis civilibus.

Si t autē compendiosa fiat his verbis, filium meum instituo, & quando cunque decesserit, illum substituo; hoc casu istam interpretamur fideicommissariam; vnde si decedit in pupillari ætate, vel postea, vocantur succedentes ab intestato, detracta quarta, sed restituit substitutis. vt ff. de vulga. & pupilla. l. coheredi. §. cum filia; nam verbum substituo ad fideicommissum trahitur, vt. C. de i. f. l. & substit. l. generaliter. §. cum autē, nam in dubijs, in benigniorē partem interpretamur, vt. ff. de rebus dubi. l. quoties. & hæc est benignior pars secundum doct. vt vocentur venientes ab intestato, & restituant substitutis. Sed si fiat his verbis; filium meū instituo hæredem, & quando cunque sine liberis decesserit, Petrus sit hæres, vel Petrum substituo; & hæc interpretamur fideicommissariam; quia verisimile est, quod pater post pupillarem ætatē voluerit substituere: quia non potest impubes habere filium in pupillari ætate, nisi miraculose. Itaq; verba directa trahuntur ad fideicommissum, vt ff. de lega. iij. l. cum quis. §. nuptura. Si substitutio fiat his verbis; quando cunque in pupillari ætate decesserit, vel postea, Petrus sit hæres, interpretamur duas esse factas vnam pupillarem, & vnam fideicommissariam, vnde si decedit in pup. ætate, vocantur substituti; si post, succedit mater eius, sed restituit ex causa fideicommissi, vt in d. l. centurio. & in d. l. his verbis, verū tamen quia iuris periti non semper sunt cū tabellionibus, doctores docent tabelliones talē practicā, vt ipsi dicunt, cū scribunt testamentum, filiū
meum

meum Petrum mihi instituo heredem, & ei substituo vulgariter & pup. & compendiose, & per fidei commissum. Et nota, quod in dubio verbum substituo, trahitur ad fidei commissum, & hæc sufficiant. Et additis ad ea, quæ superius dixi de substitutione compendiosa.

Item ¶ est alia substitutio, quæ dicitur breuiloqua, siue 42 reciproca; & ista habet fieri, cum testator duos filios impuberes habet in potestate, & ita dicit, vos instituo mihi hæredes, & vos inuicem substituo, vt ff. de vulga. & pupilla. l. iam hoc iure, & l. Lucius. Et dicitur breuiloqua, quia breuioribus verbis fieri potest. Sed in ista substitutione aduertite, quia distinguitur, aut instituit eos, qui non sunt in potestate, vt sunt puberes; quia instituit puberes, & dixit, vos inuicem substituo, & ista continet duas vulgares in persona cuiuslibet, vt in d. l. iam hoc iure, in principio. Nam dū dicit, vos inuicem substituo, intelligitur facta pro virilibus partibus, quibus erant instituti; nisi appareret aliam esse voluntatem defuncti, vt in duobus casibus notatur in l. 1. C. de impu. & alijs, & l. turpia. ff. de legat. i. Sed si instituuntur duo filij, si ambo sunt impuberes, idem est, vt. ff. de vulga. & pupil. l. in pupillari. Si autem vnus est pubes, & alter impubes, hæc continet duas vulgares. Ratione autem inæqualitatis non continet pup. quia non potest substitui puberi pupillariter, vt in l. hæreditatem. C. de impube. & alijs. Vnde consilium est in hoc casu secundum docto. si aliquis habet filium puberem, & impuberem, & vult puberem in omni casu vocari, quod dicat: filios meos instituo: si impubes non erit hæres, vel erit, sed si decesserit in pup. etate, pubes sit hæres: si pubes non erit hæres, impubes sit hæres. Vnde in persona vnus continet vulgarem tantum, vt per docto. in l. testamento. C. de testa. militis. & in l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupi. Si autem ambo sunt impuberes, & testator dicat: vos instituo, & vos inuicem substituo, hic dicemus secundum docto. quod continet duas vulgares expressas, & duas pup. expressas, vt in l. Lucius. de vulga. & pupilla. ff. vel secundum docto. si instituuntur duo impuberes, & inuicem substituantur, continet duas vulgares tacitas, & duas pupillares: nec potest dici de vna ma-

gis, quàm de alia, vnde si alter decedit in pupillari aetate, vocabitur superstes exclusa matre, vt in d.l. Lucius. Et ad euentiam debetis scire secundum Bal. in d.l. Lucius. quod hæc substitutio non est substitutio de per se, sed est quædam adiectio substitutionis; nam ista substitutio continet vulgares, & pupillares, & exemplarias, vt per Barto. ibi. & vidistis superius. & sic est nomen accidentale non substantiale; & ista substitutio in textu vocatur reciproca, vt l. iam hoc iure. de vulga. & pupillar. sed per docto. vocatur breuiloqua, vt videtur in d.l. Lucius. & in l. precibus. C. de impu. & alijs, & Insti. de vulga. & pupi. in gloss. magna.

43 † Et dico, quod vocatur reciproca, quasi repetita, quia de vno in alium repetitur: dicitur breuiloqua, quia breuibus verbis fit, vt notatur in gloss. in d.l. Lucius. Et dico (vt iam dixi) quod hæc substitutio fit per hæc; vos inuicem substituo, vt probatur in d.l. Lucius, & in d.l. iam hoc iure. & l. hereditatem. C. de impu. & alijs, & in l. testamento. C. de testam. mili. Item fit his verbis secundum Barto. vter eorum viuet. Item fit per hæc verba; Vos inuicem substituo, vel inuicem institui, & substitui sunt.

Item fit per verbum deueniat, seu perueniat, vt vos instituo hæredes meos, & si quis eorum decesserit, volo bona mea ad alium deuenire, seu peruenire. Guili. & Rayn. secundum Bart. dicunt hanc esse fideicommissariam.

44 † Sed nota regulam: illa dicitur breuiloqua, seu reciproca, quodcumque in vna conceptione verborum pluribus hinc inde instituuntur, & substituuntur, vt ex supradictis patet. Et multa alia ponit Bar. in d.l. Lucius. vbi videbis. Et de substitutione breuiloqua duobus impuberibus facta, ut expiret pupillaris, quo ad vnum, si primo factus est puer, vide Pau. in d.l. Lucius. Et nota, quod filius naturalis, licet existente filio legitimo non possit institui, nisi in vnicâ potest tamen vulgariter substitui legitimo, & naturali institutum, sed non spurio. de hoc vide Pau. de Castro in d.l. Lucius. vbi dicitur, quod datio substituti vulgaris, vel etiam cohæredis non impedit transmissionem hereditatis, quæ sit ratione fuitatis. ibi videbis, quia reprehendit Bar. in illo puncto.

puncto. Et pro complemento substitutionum dico, quod in materia substitutionis vulgaris Barto. in l. j. ff. de 45
vulga. & pupillari, facit solennem repetitionem, & de materia pupillaris in l. moribus. eod. tit. & de materia substitutionis exemplaris in l. ex facto eod. tit. & de materia substitutionis compendiosa in l. centurio. eo. tit. & de materia substitutionis breuiloquæ, siue reciproce in l. Lucius. eod. titulo. Et aduerte, quod in secundo volumine tractatum in fol. cxxix. inuenies tractatum Bald. in materia substitutionum. & in eo. volu. fol. cxl. inuenies tractatum Lanceloti Polyti. & in eo. volumine fol. clxxvii. inuenies tractatum Vdalrici Tasij. & in eo. volumine fo. cxcj. inuenies tractatum substitutionum Antonij Fumei. & vide Ripam in repetitione l. hæredes mei. §. cū ita. ff. ad Trebellianum. & vide eundem in l. j. & in l. moribus. & in l. centurio. & in l. ex facto. & in l. Lucius. ff. de vulgari, & pupillari.

† Sed semper memoriæ commendabis, quod in testa- 46
mentis plenius voluntates testantium interpretantur, vt in l. in testamentis. ff. de regu. iuris. Idem dicitur, in cap. cum dilecti. de donatio. Nam agitur de interesse publico, quod testamenta habeant locum l. vel negare. ff. quemadmodum testa. aperian. l. Gallus. §. quod si is. ff. de libe. & posthumis. Et quando agitur de interesse publico lata interpretatio fieri debet. l. ij. §. exercitium, & ibi Bar. ff. de his, qui no. infami. l. quemadmodum. & ibi Bart. de agrico. & censu. lib. xj. ideo in fauorem testamenti iudicari debet. l. siue pars. ff. de inoffi. testa. cap. si. de re iudica. Et nota, quod Panor. & docto. in dict. cap. cum dilecti, dicunt per illum tex. quod in contractibus fit plena interpretatio, in vltimis voluntatibus plenior, in donationibus, vel beneficio plenissima; & ideo licet lex dicat, quod legatum est quædam donatio à testatore facta, non sortitur per omnia naturam donationis. quod bene nota. Et quod dixi, quod in beneficio fit plenissima interpretatio, dic vt per Bart. in sua solenni distinctione in l. beneficium. ff. de const. princ. Et aduerte, quod dicit Panorm. in d. ca. cum dilecti, quod euidenter dicitur fieri, quod fit per verisimiles cōiecturas; & ventrem instituens plures comprehendit l. qui filiabus. §. j. de

§. j. de lega. & ibi docto. & vide Federi. de senis. conf. xij.
Sed aduerte, quod fauorabilior interpretatio fit in testa-
mentis, quam in legatis; vt notatur per gloss. in l. si plo-
res. ff. de condit. instit. sed Bart. in l. cum auus. ff. de con-
dit. & demonstra. Videtur legem istam intelligere respectu
47 institutionis: † quia institutio est caput testamenti. Ita
te hæredis. Institui. de lega. Et ista regula secundum Do-
cium non videtur habere locum in legatis, quæ scilicet
debent interpretari l. nummis. de lega. iij. l. apud lul-
num §. Scio, de lega. j. & non obstat text. in l. Titia ter-
res, de lega. j. vbi videbis per doctores. & per Decium
d. l. in testamentis. Sed legatarius capit à manu hæredi
possessionem rei legatæ, vt in l. j. §. rectius. C. commu-
de lega. & subtrahens rem legatam per hæredem appo-
hensam perdit illam, vt in l. non dubium. C. de legat. l. i.
ante aditam hæreditatem datur hæredi remedium. l. j. C.
quorum lega. Et remedia quæ dantur legatario vide in
l. j. C. commu. de lega. Sed & quod diximus, est verum
nisi legatarius accepisset rem legatam ex permissione
pressa testatoris, vt ff. de lega. iij. l. Titio cum testamento
j. Vel etiam tacita, quia fecit legatarium executorem
testamenti; nam tunc sibi ipsi potest soluere, vt in l. si
las. ff. de contrahen. emptio. & vide Salice. & docto. in d.
non dubium. & vide Iasonem, multa vtijia dicit,
præcipue, quod fallit in eo, cui relictæ sunt fructus anni
certi fundi; nam licet hæres teneatur facere coli, & li-
minari fundum, non autem legatarius, vt est text. singu-
in l. fundi Trebatiani. ff. de usufructu legato; tamen
hæres negligeret, potest legatarius propria autoritate
perre possessionem talis fundi, ita etiam notat Bal. in l. vbi
§. exceptio. C. de cadu. tollen. Et testator potest dare licen-
tiam in testamento tutori, quod possit administrare pro-
pria auctoritate absque hoc, quod decernatur per iudi-
cem. † Et nota, quod in testamento filij appellatione intelli-
48 quæ fauoris sunt, & nepotes, & omnes liberi intelli-
tur. l. filij. appellatione. §. sed & Papyrius. ff. de verb. signifi-
que de legatario dic, quod non potest propria auctoritate
occupare legatum, vt dixi. l. j. §. j. & ibi docto. ff. quorum
legu.

lega. & in l. j. C. eo. ti. & ibi Barto. & Bald. & alij. Bart. in l. extat. ff. quod me. cau. alijs priuatur legato, vt dixi, per. text. in l. non dubium. C. de legat. nisi hæres fuerit iussus non molestare legatarium in possessione rei legatæ. Angel. singulariter in l. eius rei. ff. de rei vendicat. Sed vxor propria autoritate potest occupare legatum sibi factum a viro, quando non imminet Falcidia. ita Bal. in l. j. ad finem. C. quo lega. Item aduerte, quod si testator legauit domum, & dixit libere; videtur velle, quod capiat de manu sua, non per alium. ita Bar. notanter in l. precibus. C. de impube. & alijs. iij. col. Et legatarius debet mitti in possessionem bonorum legatorum pro rata sibi legata. gloss. notabilis in l. j. in fi. C. commu. de lega.

† Sed legatarius fundi non potest petere sibi tradi in-
strumentum emptionis, sed sibi cauere de eo sibi præstan-
do, quando opus fuerit. Barto. l. qua situm. §. Papinianus,
de fundo instructo. & notatur in l. instrumenta. C. de fi-
deicommiss. quia interest hæredis retinere instrumenta, &
non obstat text. in dict. §. Papinianus. Vbi omnino, vide
Bart. Et sic remanet expedita materia nostræ legis; & be-
ne procedit comparatiue ad contractus, quia plenior fit
interpretatio in testamentis, quam in contractibus, vt
in dicto. capitu. cum dilecti, de donatio. Et si feci testa-
mentum, & dixi; si contingat me facere aliud testa-
mentum, volo illud non valere, nisi ibidem contineatur;
arma, virumque, & cætera. Postea facio illud testamen-
tum, debes dicere non obstante alio testamento, in quo
continentur verba derogatoria huius testamenti; & suffi-
cit. Pau. in l. si mihi, & tibi. §. fi. ff. de lega. j. Sed non debe-
mus fidem accomodare in fraudem legis. Tacite quis
in fraudem legis dicitur fidem commodare, quando nec in
testamentis, neque in codicillis rogaretur aperte, & cla-
re, sed domestica cautione, & chirographo ad præstandum
relictum ei, qui capere non potest: si autem in testamento
rogetur obscure, vel ambigue, similiter videtur tacite ro-
gatus. Qui ergo palam fidem suam occommodat, non pu-
nitur: & ita præualet quod palam factum est, vt. ff. de iura-
fici. l. non intelligitur. §. j. primo responso. & §. tacite autē.

& l. in fraudem. ff. eodem. vbi dicit Bar. aut relinquitur nō capaci palam, & tunc relictum non valet, quantum ad ipsum non capace, sed remanet apud eum, à quo relinquitur nec enim debet pati pœnā ex eo, quia ipse non delinquit, sed quando delinquitur clam, & assumit ipse tacitam fidem de restituendo nō capaci, tunc delinquit, & facit fraudē, ideo meretur pœnā; quia applicabitur fisco. ita Bar. † Et notabis in materia testamentorum, quod testamētum est actus indiuiduus: ideo pro parte valere non potest, vt notat Cynus in l. furiosum. C. qui testamen. facere possunt. Bal. in l. si is, qui. ff. de testam. Barto. in l. fideicommissa. §. j. ff. de legat. iij. & vide Socinum in regulis suis, in regula. cccc. ponentem plures fallentias, ad l. ius nostrum. ff. de regulis iuris. & propter dictam legem, ius nostrum, ius accrescendi introductum fuit, ideo aliqua breuiter de materia iuris accrescendi dicemus.

† Pro intelligentia inuestigandum est, quæ fuerit ratio, quæue causa inductiua iuris accrescendi; & secundū glossam. ff. l. seruus cōmunis ab extero. ff. de acqui. hære. fuit causa, ne quis pro parte testatus & p parte intestatus decederet hoc enim ius nostrū non patitur, vt in l. nostra. quāuis Alexan. & Iaso. vt ipse refert in l. re coniuncti. de le. iij. & Soc. in l. si mihi, & tibi. ff. de leg. j. hanc rationem aliquibus medijs improbare conentur; nihilominus Odofre. Bar. Ro. Deci. & fere omnes moderni communiter approbant istam rationem, neque ab illa recedendum est. de quo vide Ruinum in d. l. si mihi, & tibi, in vltima col. & vi. Decius in l. j. C. quan. non pe. par. pe. ac. quæ dicta sunt in pagana quod ius accrescendi principaliter ex legis dispositione veniat, habet etiam locum in milite; nisi de illius contraria appareat voluntate; vt per Cagnolū in repe. l. j. C. quan. non pe. part. & ibi dicit, quod iuris accrescendi locus est in successione ab intestato: hinc est, quod cessante voluntate testatoris, vt quia prohibuit ius accrescendi in legatis, & fideicommissis, cessat ipsum ius accrescendi: lex enim sequitur voluntatem defuncti, quemadmodum venator leporem. Bal. in l. pe. C. de. neces. ser. hære. insti. & legislator dixit in aucten. de nup. col. iij. disponat testator, & erit lex.

† Et de natura coniunctorum debes scire, quod triplex est coniunctio, ut notat gloss. in l. j. §. si. de usufru, accrescen. scilicet, verbalis tantum, ut dico, lego fundum Titio, & Semproneo æquis portionibus, nam ex eo; quod una, & eadem oratione lego ambobus, dicuntur verbis communibus iuncti, l. plane. §. si coniunctim. de lega. j. quia portiones cuilibet sunt relicte, & portio relicta uni, non est alteri relicta; & inter istos dicitur habere locum ius accrescendi, si portio unius deficiat, vel repudiatione, vel morte; quia moriatur ante diem legati cedentem; & coniunctus dicitur habere portionem illius, & sic dicitur eam lucrari ab illo. Itaque qui venit per ius accrescendi ad portionem coniuncti deficientem, dicitur venire ad lucrum, & non debet recusare onus. & hoc in coniunctis verbo tantum. Secundo dicuntur coniuncti re tantum, qui appellantur disuncti in l. vna, de cadu. tollen. C. si autem disunctim, ut si legatur duobus eadem res in diversis portionibus, puta lego Petro fundum Albanum, postea dico, & eundem fundum lego Francisco, l. si Fortidianum. C. de lega. Et inter istos non dicitur esse ius accrescendi, sed ius non decrescendi; quia cuilibet fuit legata res tota, licet concurrere faciant sibi partes, si ergo deficiat legatum in personam unius, alter nihil dicitur lucrari ex persona illius, sed iure suo totum fundum retinet, non sibi facta diminutione per coniunctum, in cuius persona legatum deficit: & merito non tenetur ad onus illi iniunctum. quia in coniunctis re tantum non transit dominium rei legatæ ipso iure in quemlibet, sed est in suspensio quousque aliquis ipsorum præueniat; & tunc transit illud solum, & si concurrent in petendo, tunc scinditur dominium. ita Paul. de Castro in l. vna, de caducis tollen. in §. his ita, & in §. si autem. ita Angel. ante Paul. in dicto §. si autem. Si unus ex disunctis petat totum, alter postea veniens aufert ab eo partem. l. plane. §. si coniunctim. ff. de lega. j.

† Sed aduerte, quod tria requiruntur ad hoc, ut portio deficiens accrescat cum onere, scilicet, quod sint coniuncti verbis; item quod portio deficientis sit caduca, vel in

causa caduci; secus si pro non scripta. Itē quod onus nō sī nominatim iniunctum ei, cuius portio deficit, sed omnibus. Pau. & doct. in d. §. si autem disunctim. Si tamen illud onus fuisset iniunctum, uterque simul teneretur totum subire. l. si duobus. §. j. de lega. j. Vbi hāres nihil habebat ex persona illius, qui fuerat secum grauatus, & tamen ad totum onus teneretur, quia simul fuerat eis iniunctum. Et vnum non tradamus obliuioni, quod notat Paulus in dict. §. si autem, quod non debemus extendere verba legis, vel statuti, vel testatoris, si facile fuit conditori exprimere, & non expresit. Tertio dicitur coniunctio re, & verbis; ut si in eadem oratione relinquatur duobus fundus, vel domus sine illis verbis, æquis portionibus, nam cuilibet videtur in totum legatus fundus de virtute verborum, postquam testator portiones non distribuit; & inter illos non habet locum ius accrescendi, sed ius non decrescendi; nam coniunctus propter coniunctionem verbalem, non propter realem teneretur, ad onus iniunctum illi, in cuius persona legatum deficit, ut notatur in dicto §. si autem. Istæ autem coniunctiones possunt fieri tam in institutionibus hæredum, quā in legatis; & in institutionibus, coniunctio non est illa, quæ habeat inducere ius accrescendi; quoniam in hæredibus & inter omnes disunctos locum habet ius accrescendi, ne testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, ut in lege nostra. & in §. his ita. lege. vnicæ. C. de caduc. tollendis, & in lege, si seruus communis. ff. de acquirend. hæred. Item facit, ut si deficiat portio vnius ex coniunctis, potius accrescat coniunctio, quā disunctio; sed portio disuncti accrescit omnibus.

- 54 † In legatis vero coniunctio inducit ius accrescendi, quia inter omnes disunctos non habet locum. l. proculo. de legatis. ij. etiam si essent coniuncti coniunctione legali, quæ quantum ad hoc non attenditur, sed attenditur coniunctio testatoris, ideo dicit textus, & ibi Pau. in dicto §. his ita, quod portio vnius ex hæredibus deficiens cohæredibus etiam inuitis accrescit pro

pro hereditarijs portionibus, siue omnes sint coniuncti, siue disiuncti: sed si quidam coniuncti, quidam disiuncti, portio coniuncti accrescit coniuncto; sed portio disiuncti accrescit omnibus cum onere; & sic portio deficiens sit pro non scripta. hæc omnia dicuntur per textum, & Doctores. in dicto. §. his ita. Itaque colligemus tres differentias inter hereditatem, & legata. primo, quia portio hereditatis deficiens accrescit etiam cohæredi, etiam omnino disiuncto, ut in dicto. §. his ita. secus in legatis; ut per doctores, in dicta. lege. proculo. de legatis. ij. quæ principaliter ad hoc allegatur. Secundo, quod accrescit cum onere, etiam si sit pro non scripta secus in legato, ut in, §. in primo. legis vnice. C. de caduc. tollend. ubi dicunt Doctores. portio hereditatis pro non scripta accrescit alijs coniunctis, vel disiunctis cum onere; secus in legato pro non scripto. Ratio diuersitatis est, quia onus iniunctum heredi videtur potius iniunctum hereditati, quam personæ; sed hereditas extat, licet persona non extet. Sed onus iniunctum legatario censetur potius iniunctum personæ, quam ipsi legato, vel rei legata. Et istam rationem allegant Doctores. ex. §. sed ut manifestetur, in dicta. l. vnica. in differentia, quam facit inter onus iniunctum heredibus, vel legatarijs; & si vni nominatum onus iniunctum fuit, etiam transit cohæredi, ut per Paulum in §. in primo. dicta. l. vnice. de caduc. tollend. Sed inter legatarium, & fideicommissarium non est locus iuri accrescendi; quia si legatarius rogatus est de restituendo partem, & ipse totum repudiat, portio sua non transit in fideicommissarium; sed remanet penes heredem. textus. nota. in l. imperator. ff. de legatis. ij. & vide ibi Paulum.

Et qualiter inter legatarios sit coniunctio realis, & disiunctio verbalis, dic, quod quando sunt duo testamenta scilicet patris, & filij; tunc inter collegatarios istorum testamentorum est coniunctio realis. licet non verbalis, & inter eos est ius non decrescendi, per text. in l. plane. §. si coniunctim. ff. de lega. Sed si eadem res legatur duobus in testamentis diuersorum, non dicuntur coniuncti,

nec faciunt inter se partes, imo quilibet potest petere in-
 solidum, & vnus consequitur rem, alter extimationem; nec
 inter eos est ius accrescendi, vt per doct. in d. §. si coiun-
 ctim. & ibi dicit Pau. quid, si legatur Petro, & seruo pro-
 prio sine libertate, an legatum valeat? & dic, quando vnus
 est institutus pure, alter sub conditione disiunctim, quod
 pure institutus interim habeat totum, sed in iure accres-
 cendi competenti coniunctis non habet locum in venien-
 ti iure speciali. l. aso. in d. l. re coniuncti. per tex. in l. mulie-
 ri, & Titio. ff. de condi. & demonstra. & ibi vide Barto. Et
 nota casum, in quo ius accrescendi praefertur vulgari sub-
 stitutioni; de qua per Paulum in l. si. C. de institu. & substi-
 tu. Et nota, quod ius accrescendi est ius accumulans por-
 tionibus deficientium, vel non petentium portionibus pe-
 55 tentium. † Nota etiam, quod ius accrescendi est duplex;
 quoddam est particulare, quoddam vniuersale; & vniuer-
 sale aliquando est directum, aliquando obliquum; dire-
 ctum quandoque est de vna hereditate ad aliam. l. qui pa-
 tri. ff. de acquir. heredi. quandoque de eadem heredita-
 te ad se ipsam, vt per tex. in d. l. ius nostrum, quandoque de
 certa re ad vniuersalem hereditatem l. j. §. si ex fundo. ff. de
 heredi. institu. quandoque de tempore ad tempus. l. hære-
 56 ditas ex die. ff. de lega. iij. † Nota etiam, quod institutio-
 nes, siue legata aliquando sunt caduca, aliquando vero di-
 cuntur pro non scripta. Caduca dicuntur illa, quæ post
 mortem testatoris deficiunt seu repudiantur; quasi cadu-
 ca, quæ ante obitum testatoris deficiunt legatorio, vel hæ-
 rede præcedente; pro non scripta dicuntur ea, quæ relicta
 fuerunt incapacibus, vel non existentibus in rerum natu-
 ra, Et sic caduca dicuntur, quæ post perfectum esse defici-
 unt, quasi caduca, quæ originem essentiae, sed non perfe-
 ctionem habuerunt; pro non scripta, quæ nec originem,
 nec alicuius essentiae significationem vnquam habuerunt,
 vt per tex. & doct. in dicta. l. vnica. §. sed. C. de cadu. tol-
 len. Nunc, vt istam prolixam materiam expediā, remissio-
 nibus ero contentus. vide doct. & Cagnolm, & Deciū
 in l. j. C. quando non peten. par. pe. accresc. & vide in d. l.
 vna, de cadu. tollen. & videte Barto. in sua solenni repeti-
 tione

tionem in d. l. re coniuncti. de leg. iij. & ibi vide Iaso. & Ripā multa dicentē; sed Bartolus cunctos scribētes præcessit in iudicio, & aequitate, & in veritate, vt per Panor. in ca. cum nobis, de præscrip.

Sed vltimò notabis in materia iuris accrescendi, quòd etiam habet locum inter duos reos, quibus liberatio est relicta. Item Socius non capax capit per socium capacem. l. si is. ff. de lib. lega. Et in bonorum possessionibus locum habet ius accrescendi. l. iij. §. si. ff. de bonorum possessionibus. & vide text. in l. si duobus filijs. ff. de bonorum possessione contratabu. Et an ius accrescendi habet locum in contrahibus, vide Bart. in l. si ita stipulatus. ff. de verbo. obli. & in l. si mihi, & Titio. † & ibi Areti. enumerat plures casus, in quibus non habet locum ius accrescendi. & vide Soci. in reg. cccc. Itaque ex lectura nostra concludemus, quòd paganus non potest mori pro parte testatus: & pro parte intestatus: & amplia istam regulam, vt per Decium, etiam si testator disponat in contrarium; quia testator in institutione non potest prohibere ius accrescendi ad istum effectum, vt decedat pro parte intestatus. ita Bart. in l. si duo. ff. de hære. instituent. argum. l. nemo potest, de lega. j. de hoc videbis per Alexand. in l. quoties. C. de hæredi. insti. & in l. si quis prior. ff. ad Trebel. Et ampliatur etiam in substi. pupillari, quam facit pater pro filio, vt per Bald. in l. sed & si plures. ff. de vulga. & pupilla. vbi per illum text. dicitur, quòd sicut pater non potest mori pro parte testatus, & pro parte intestatus, ita filius, cui pater pupillariter substituitur, hoc sequitur Corneus in cons. xxxvij. lib. v. Ampliatur etiam, vt idem sit in hærede, qui non potest hæreditatem pro parte accipere, & pro parte recusare. l. j. & ij. ff. de acqui. hære. † Et in tantum hoc procedit, quòd etiam filius hæres institutus non potest legitimam retinere, & residuum hæreditatis repudiare, vt per Cinum in l. hæres institutus. C. de impu. & alijs subst. & ibi Bald. & Paul. & de hoc vide Areti. in cons. clx. col. ij. sed regula nostra fallit in milite, vt colligitur ex textu in §. non autem Insti. de testam. mili. & in l. si miles vnum, & in l. si duobus. ff. de testam. mili. & in l. certi. C. de testam.

testam. militis: vbi legitur; certi iuris est militem ad tempus etiam heredem instituere posse. & vide alias fallentias per Soci. in reg. cxij. & cxiiij. Et vltimò regula nostra fallit, quando quis alicui non potest totum relinquere, sed tantam partem; quia in illa parte erit intestatus, vt per Bart. per illum text. in l. j. C. de secun. nup. & nota in l. si is, qui ff. de vulg. & pup. vbi Alexan. post alios reprehendit glos. in d. l. ius nostrum; quæ tenet, quòd totum acquiratur licet postmodum auferatur sibi illud, quod erat prohibitum. & vide Bar. in d. l. j.

59 † Et an habeat locum ius accrescendi in concessione feudali, vide Ripam in dicta l. re coniuncti. & vide Curtium iuniorem in tractatu suo, feudali in secunda par. in iij. principali dubitatione.

Et quia diximus supra multa de testamentis, nunc alia in materia transmissionum dicamus, quia utilis, & quotidiana est, & necessaria. Et ad eius euidentiam præmitte, 60 quòd regulariter hæreditas non adita non transmittitur. l. vnica. §. in nouissimo. C. de caducis tollen. Et eo modo etiam bonorum possessio non agnita infra tempus debitum non transmittitur, vt in l. emancipato, C. qui admittit ad bo. pos. & l. iij. §. acquirere. ff. de bono. posse. Sed triplex species transmissionis reperitur, & sic triplici modo potest successio non adita transmitti contra regulam prædictam: & licet tres species transmissionis declarat Bart. in l. iij. C. de hæredibus insti. & in l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. in præsentia aliter declaro communes theoricas docto. præcipue Barto. quem videas in. leg. ventre præterito. ff. de acquir. hære. & Iaso. in d. l. emancipato. 61 † Prima igitur species transmissionis est illa, quæ fit ratione suitatis; nam mortuo patre filius in potestate transmittit hæreditatem patris non aditam ad quoscunque etiam extraneos. l. apud hostes. C. de suis, & legitimis hæredibus. l. ex militari. §. si. ff. de testamento milit. & late Bar. & latissime Iaso. in l. si infanti. C. de iure deliberandi. & Bar. & Moderni in d. l. ventre præterito. Et ratio est, quia mortuo patre filius suus, qui est in potestate, absque alia aditione ipso iure efficitur hæres, perinde ac si actualiter adiuisset §. sui

§. sui. Institu. de hare. quali. & dif. l. j. §. qui sunt in potesta-
 te. ff. si quis omis. cau. testamenti. l. in suis. ff. de liberis, &
 posthumis. l. si filius, qui patri. ff. de vulga. & pupil. Intel-
 lige sane tamen, nisi filius in vita expresse repudiasset hæ-
 reditatem patris; quia tunc tolleretur fuitas, & nihil trans-
 mitteretur ad hæredes. l. vnica. C. de his, qui ante apertas ta-
 bulas. ita Bart. in d. l. ventre præterito. & ibi Ange. Imola,
 Romanus, & Barto. in d. l. ex militari. §. si. & Bald. in d. l.
 vnica. C. de his, qui ante apertas tabulas. † In hoc ta- 62
 men cadit subtile dubium, nunquid sicut ipsemet fili-
 us, qui repudiavit hæreditatem patris expresse, potest ab-
 stensionem suam reuocare tres annos. l. si. C. de repudian-
 da hæreditate. ita transmittat ad hæredem potentiam re-
 uocandi abstensionem vide Iasonem in l. qui se patris. C.
 unde liberi. & ibi vide Alexandrum. & vide Rapha. Cu-
 ma. in l. si quis suus. ff. de iure deliberan. Item intellige, nisi
 mortuo patre statutus sit terminus filio ad deliberandum,
 an velit esse hæres patris; quia si decedat infra talem ter-
 minum, censetur tanquam extraneus, & non transmittet
 ex potentia fuitatis ad quoscunque. Si autem non esset
 statutus terminus à iudice; quo casu à iure haber annum
 ad deliberandum, sed si tunc moriatur infra illum annum,
 secus est: ita singulariter Bart. in d. l. ex militari. §. si. & vide
 Bald. & Ange. in d. l. cum antiquioribus. & ibi Alexand. &
 Iaso. & late Romanus in d. l. ventre præterito. ff. de acquir.
 hæredita. Item nota, quemadmodum mortuo patre in-
 testato filius in potestate ex potentia fuitatis transmittit
 hæreditatem patris non aditam ad quoscunque, vt di-
 xi; ita eodem modo si pater fecit testamentum, & ha-
 bens plures filios, & vnum pupillum habentem bona
 aduentitia matris, substituatur illi filio pupillo pupillariter
 alium fratrem; eodem modo sicut transmittit hæredi-
 tatem patris non aditam, ita transmittit successionem
 fratris impuberis non aditam, cui erat substitutus pupil-
 lariter: & hoc per eandem potentiam fuitatis, quia quan-
 tum ad hoc censetur patris. rex. est in l. sed & si plures. §.
 quos possunt. & ibi Bart. & docto. ff. de vulgari, & pupilla.
 & idem Bart. in l. ij. eo ti. † Eodem modo condito testamento 63
 trans-

transmittit filius ius petendi supplementum legitimæ, quando in testamento esset sibi minus relictum legitimæ: quia si filius mortuo patre decedat non petito supplemento legitimæ, transmittit ad quoscunque heredes facultatem petendi legitimam; sicut si ipse viueret ad similitudinem, nam pro supplemento legitimæ competit filio conditio ex l. & sic actio personalis. l. omni modo. & l. scimus. C. de in officioso testamento. Ergo ad similitudinem aliarum actionum personalium, quæ transmittuntur ad heredes. l. pro hereditarijs. C. de hereditarijs actionibus; debet etiam ista transmitti. ita Salicet. in l. scimus, de in officioso testa. & est de mente Bal. in l. si arrogator. ff. de adoptioni. & in l. ij. C. de liberis præteri. quod bene notate. Nunquid filius emancipatus hodie ex potentia suitatis transmittat hereditatem patris non aditam ad quoscunque, quia emancipatus hodie succedit ad similitudinem suorum. l. meminimus. C. de legiti. heredibus. Item sublata est differentia emancipationis, & patriæ potestatis in auctent. de heredi. que ab intestato. §. nullam. vbi dicitur; si non sunt fratres, nec filij fratrum, vocantur ceteri agnati, & cognati secundum gradus prærogatiuam in capita, sublata differentia agnationis, & cognitionis. tangit Bar. in d. l. ventre præterito, & relinquit cogitandum.

64 † Veritas, & communis opinio est, quod etiam hodie emancipatus non transmittit ex potentia suitatis; quia licet hodie sit sublata differentia emancipationis, & patriæ potestatis, quantum ad succedendum ab intestato, vt per gloss. & docto. in l. emancipati. C. de colla. tamen in alijs non sunt sublata differentia; vt in proposito quantum ad ius transmittendi. ita Ange. in l. emancipata. C. qui admittit. in lectura Florentina. & Bald. in auctent. in successio. C. de suis, & legiti. heredi. & in l. si fratris. C. de iure delibe. & in l. Gallus. §. & quid tantum. ff. de liberis, & posthu. & ibi Paulus de Castro; & moderni in l. emancipata. C. de collatio. & Angelus dicit in l. antiqui. ff. si pars hereditatis pertinet; quod ista est communis opinio; quam opinionem tenent communiter alij in d. l. ventre præterito. & Imola in l. iam dubitat. ff. de herede. instituendo. in. cum quidam. §. suum

s. suum. ff. de acquir. h.redit. Sed bonorum possessio
 non adita in bonis patris non transmittitur ex potentia
 fuitatis, eo quia fuitas non potest hoc facere, cum illa
 requirat cognitionem iudicalem in praesentia iudicis
 l. fi. C. qui admitti. Et hoc est subtile, & non tactum à do-
 ctoribus secundum Alexan. in d. l. emancipata. C. qui ad-
 mitti. † Secunda species transmissionis est, quæ sit ratione 65
 sanguinis beneficio, ut in l. vnica. C. de his, qui ante aper-
 tas tabulas: nam si moriatur aliquis descendens, quisquis
 sit, hæreditate ascendens non adita, nec repudiata, illam
 transmittit ad quoscunque descendentes, Bar. in. d. l. ven-
 tre præterito. Et ista species transmissionis se habet cum
 præcedente tanquam excedentia, & excessiva; nam transmis-
 sio ex potentia fuitatis fit ad quoscunque etiam penitus
 extraneos hæredes; sed illa, quæ sit beneficio dictæ legis v-
 nicæ, solum fit quantum ad descendentes, sed non extra-
 neos. Ista autem excedit illam in alio, quia illa non habet
 locum, nisi in hæreditate patris habentis filium in potesta-
 te; ista autem transmissio dictæ legis vnicae habet generali-
 ter locum in hæreditate cuiuscunque ascendens, & con-
 sequenter matris, & lineæ maternæ. Et sic fuitas non est il-
 la, quæ operaretur istam secundam transmissionem, sed so-
 lum qualitas sanguinis. † Et circa hoc cadit pulchrum du- 66
 bium; nunquid d. lex vnica habeat locum in successione
 prætorij; & consequenter nunquid bonorum possessio
 non agnita per emancipatum in bonis ascendens trans-
 mittatur beneficio d. l. vnicae; & consequenter nunquid i-
 sto casu limitetur lex, quem passim tangit gloss. ij. & ibi vi-
 de docto. in d. l. vnica. & vide etiam Iasonem ibi. Et nota-
 bis circa transmissionem, quæ sit ratione sanguinis, quod
 hæreditas ascendentium etiam non adita transmittitur ad
 posteros per liberos institutos morientes etiam clausis ta-
 bulis: quod obtinet in legatis, & fideicommissis, ut in d.
 l. vnica. C. de his, qui ante aper. tabulas. Itaque descenden-
 tes transmittunt hæreditatem ascendentium vtriusque se-
 xus etiam non aditam ad suos descendentes, si non fuit
 pereos repudiata. Et si descendentes fuerint eorum tras-
 mittentium hæredes, est casus specialis, in quo hæreditas
 non

non adita transmittitur, vt in d. l. vnica. Et sic ex dictis colligitur, quinque requiruntur secundum Paulum in d. l. vnica. licet gloss. dicat, quod duo; videlicet quod hereditas sit ascendens, & quod ipse transmittens sit eius descendens; & quod ille, in quem transmittitur, sit de descendens transmittentis; & quod sit hæres eius; & quod hæreditas non fuerit repudiata. Et altero istorum deficiente cessat dispositio legis vnica; nec curatur, an sit ascendens ex linea masculina, vel femi, nec etiam si sciuerit, vel ignorauerit hereditatem sibi delatam; licet secus in re deliberandi, quod non transmittitur per illum, qui nesciebat, quod hereditas erat sibi delata; nec etiam curatur, an ille descendens, in quem transmittitur, fuerit natus, vel conceptus viuente eo, de cuius hereditate agitur, an post mortem; quia non venit ex persona sua, sed ex persona transmittentis: secus quando quis vult venire ex persona sua. lege. i. §. si quis proximior, vnde cognati. & l. Titius de suis. & legitimis hære. & vide text. & ea, quæ scribuntur in l. si auia. C. de iure deliberan. Et substitutio vulgaris non impedit transmissionem hereditatis in casibus, in quibus hereditas non adita transmittitur; & sic hæres transmittentis præfertur substituto vulgari, ita Paul. in d. l. vnica. & legata pura, vel in diem an transmittantur ad quoscunque hæredes, postquam dies eorum cessit, & quid in fideicommissis, ibi per Paulum.

¶ Et nota, quod licet ille descendens, in quem fit transmissio, adeat hereditatem ipsius transmittentis, non propterea efficitur hæres in hereditate transmissa; sed requiritur noua aditio; quia non fuit transmissa, vt adita, sed vt adeunda. l. si quis filium. §. i. ff. de acquiren. hære. Et idem vbicunque fit transmissio hereditatis non adita, præterquam in casu. l. si infanti. C. de iure deliberan. vt superius diximus. Et si aliquis est substitutus sub conditione, ea pendente hereditas non est delata; ergo non potuit transmitti. Sed si relictum est sub conditione dies non cessit, vt per Paulum in d. lib. vnica. Quid ergo inducit in legatis, & fideicommissis, de nouo d. lib. lex vnica,

cum

cum legata, & fidelcommiffa transmittantur ad quoscun-
que fuerint relicta, si eorum dies cessit? Respondeo secun-
dum Paulum de Castro, quod ante d.l. vnica non cede-
bat dies clausis tabulis, nisi quando erat relictum descen-
denti ab ascendente; in quibus lex antiqua erubuit iugum
imponere; sed hodie est generale. Itaque hæreditas potest
adiri clausis tabulis, & si non fuerit adita, non transmitti-
tur iure fuitatis ad heredem; nisi in casu d. leg. vnica. C. de
his, qui ante apertas tabulas, & in casu d. l. cum antiquiori-
bus. C. de iure deliberan. & fallit dicta regula in casibus su-
pra scriptis ex mente gloss. & Bar. in d. lib. ventre præterito.
& supra videbis explanatam totam materiam transmissio-
num. Item dies legatorum pure, vel in diem certum legato-
rum cedit, quo ad transmissionem à morte testatoris, nisi
sint legata non transmissibilia; vt libertates, vel vsufructus
quia tunc non potest cedere quo ad transmissionem nec à
morte testatoris, nec ab adita hæreditate; sed quantum ad
petitionem bene cedit ab adita hæreditate, vt in d. §. in no-
uissimo. & dictus §. secundum Paulum ibi, intendit corri-
gere. l. antiquam, quæ inuenerat materiam caducandi, sta-
tuendo, quod non possit adiri clausis tabulis; & dies lega-
torum non cederet, nisi ab adita hæreditate, vt si interim
decedat, hæreditas, vel legatum efficiatur caducum, & ap-
plicatur fisco; vt in d. l. vnica, de caducis tollendis. cum lex
propria, & curator furiosi potest agnoscere bonorum pos-
sessionem delatam furioso; & si decedit in furore an trans-
mittatur bonorum possessio, dixi supra.

Et transmissio iuris deliberandi non rumpitur pro-
pter furorem, vel frenesim superuenientem hæredi scien-
ti. Bald. in d. l. si infanti. C. de iure deliberan. Et transmissio
non habet locum, quando superest persona, in qua est ma-
ior ratio, & fauor succedendi, quàm persona, in quam fa-
cienda est transmissio. Bald. in l. vnica. C. de his, qui ante a-
pertas tabu. & in lib. ij. post Cinum. C. ad Orficianum.
Barto. in lib. si ex pluribus. C. de suis, & legitimi. hære-
di. Et in d. leg. vnica. dicit Bar. quod transmissio est for-
tior, quàm ius accrescen. Et transmittere est merus fa-
uor.

uor. Bald. in l. si fratris. C. de iure deliberan. Et transmissio
 hereditatis non adita impeditur per substitutionem vul-
 garem. Bal. in l. iij. C. de heredibus insti. in li. apud hostes.
 C. de suis, & legi. heredi. Et non impeditur transmissio
 per cohæredem extraneum. Bald. in d. lib. iij. de heredi. in.
 69 sti. & in d. l. vnica. C. de his, qui ante aper. tabu. † Sed ad-
 uerte, quod hereditas transmittitur ad substitutum cum
 onere legatorum. l. qui quadringenta. & ibi Bart. ff. ad Tre-
 bellianum. Et hereditas patris etiam non adita per filium
 transmittitur ad matrem, sicut materna ad patrem. ita Bar.
 in l. Lucius. ff. de iure fisci. & de hoc per Bal. (vt iam dixi)
 in l. vna. C. de his qui ante apertas tabu. & si hæres medius
 est extraneus, vide Bald. in li. si auia. C. de iure deliberan.
 Hereditas infantis an transmittitur ad matrem, vel ad a-
 uiam paternam, vide Bal. in l. i. C. de his, qui ante apertas
 tabulas. & vide Bar. in l. ij. §. si quis ex liberis. ff. ad Terrul. &
 in l. si filius. ff. de vulga. & pu. Bal. & vi. in d. §. in nouissimo.
 & in l. apud hostes. C. de suis, & legiti. heredi. Et hereditas
 nō agnita trāsmittitur ad descendētes. s. institutos, vt iam
 dixi. & vide Bar. in d. l. i. de his, qui ante aper. tabu. Item in-
 telligitur. s. natus post mortem eius, de cuius hereditate a-
 gitur, vt per Bar. ibi post glossam. Notabis etiam, quod hæ-
 reditas transmittitur, etiam si hæres ignorat se hæredem,
 & interim decedat. gloss. post Bar. in d. l. ventre præterito.
 70 q. verū est etiā si sint venientes ab intestato. Bar. ibidem. †
 Sed hereditas adita coram iudice incompetenti habetur
 pro non agnita; & ideo non transmittitur. ita Paulus de
 Castro in l. puberem. C. de iure deliberan. Sed hereditas
 extranei delata infanti, & non agnita non transmittitur
 per infantem. Bal. infanti. C. de iure deliberan. nisi ad pa-
 trem, qui potest adire e iure suo sibi competenti, median-
 te persona filij. Bart. Bald. in d. si in fanti. Item potest adire
 pro infante viuo, & eius nomine. ibidem. & vide de hoc
 Alexandrum in l. infantis. C. qui admitti. & vide Salicet. i-
 bi. Sed an possit adire pro maiore infante sine consensu
 suo vide Bal. ibi in d. l. infantis. Et hereditas patris per fu-
 riosum non agnita transmittitur ad hæredem, etiam ex-
 traneum, secus, si sit hereditas extranei. l. Antifilius. §. si.
 & ibi

& ibi Ang. de acquiren. hær. l. si. §. penult. C. de curatore furioso. Bald. in l. potuit. C. de iure deliberandi. † Tertia species transmissionis est, quæ fit beneficio legis, cum antiquioribus. C. de iure deliberandi; quando aliquis sciens hæreditatem alicuius sibi delatam esse, infra annum, quem habet ad deliberandum, an velit esse hæres, vel ne; si decedat intra talem annum pendente ad huc deliberatione, & sic nec adita nec repudiata hæreditate, transmittit illud ius deliberandi ad quoscunque hæredes infra illum annum tantum; & consequenter potentiam adeundi. Et ius deliberandi currit solum scienti tantum, ut in d. l. nam antiquioribus. de quo per Bart. in d. l. ventre præterito. Et ista transmissio est utilior, & plenior, quod ad aliquid quam sint duæ præcedentes; nam ista transmissio non solum habet locum in hæreditate patris, pro ut prima transmissio, & in successione cuiuscunque ascendantis, pro ut secunda transmissio, immò habet locum generalissimè in quacunque successione cuiuscunque, etiam penitus extranei, tam ab intestato, quam ex testamento. Et ex hoc resultat alia utilitas, quia ad hoc ut competant duæ præcedentes transmissiones oportet probare, aut defunctum fuisse filium in potestate, aut fuisse ex descendantibus illius, ex cuius hæreditate agitur. In ista transmissione non expedit probare de hoc, sed solum, quod ille decessisset sciens infra annum deliberandi, ut declarat Bart. in d. l. cum antiquioribus: sed in alijs duobus duæ præcedentes sunt utiliores; primò quia illæ transmissiones sunt, & sunt perpetuò vsq; ad xxx. annos; sed illa tertia transmissio non transmittit, nisi residuū illius anni, quod supererat hæredi defuncto ad deliberandum. item ad hoc ut habet locum illa tertia transmissio dictæ legis, cum antiquioribus, requiritur, quod decedens expresse sciuerit hæreditatem sibi fuisse delatam ex testamento, vel ab intestato; aliàs non posset dici, quod deliberaret, si nesciret, ut in d. cum antiquioribus, verficulo sciens. Sed duæ transmissiones præcedentes habent locum, siue transmittens sciret hæreditatem sibi delatam, siue non.

† Nunquid autem ista tertia transmissio, quæ fit bene. 79

Rr

Meio

scio d.l. cum antiquioribus, habeat locum, in bonorum
 possessione, & consequenter in successione pratorij,
 tangit Cinus in l. qui se patris. C. unde liberi; & sub dubio
 forte tener, quod non; cum requirat agnationem in prae-
 sentia iudicis. l. si. C. qui admitti. & ibi Paulus. & in d.l. cum
 antiquioribus. & Sali. in l. j. de restitutione militum. Et pro
 hoc bene videtur facere, quia in successione pratorij
 regulariter non dantur, nisi centum dies l. ij. C. qui admit-
 ti; nisi in ascendentibus, & descendantibus; ergo non pos-
 sunt conuenire remedium de anno, per d.l. cum antiquio-
 ribus. arg. l. quod constitutum ff. de testamento militis. Et
 Ang. in repet. d. l. qui se patris. in xx. col. dicit, quod lex, cum
 antiquioribus habeat locum in successione pratorij, in
 quibus datur annus, ut in ascendentibus, & descendanti-
 bus, non in alijs; quem reprehendit Ludouicus Romanus
 ibi; quod in d.l. cum antiquioribus, habeat locum, esset in
 successione pratorij anno, si annum habet; alias cap.
 diebus. firmat expresse Cinus in d.l. cum antiquioribus, in
 j. quaest. & Raphael Fulgosius, & Alex. & idem Fulgosius
 in l. licet. C. de iure delib. & Alex. in d.l. emancipata. C. qui
 admitti. & ibi habes textum singularem in verbo, nullam;
 quod licet filius ad successionem patris possit de iure pre-
 torio venire ex triplici cap. & infra tres annos, ut declarat
 Iaso. in l. j. C. qui admitti; tamen si filius in vita non agnoue-
 rit bonorum possessionem, ex aliquo istorum capitum,
 nullam vendicationem ex nullo capite ad haereditates trans-
 mittit. tex. est in d. l. emancipata. C. qui admitti. & ex illo
 72 textu notabis regulam, quod bonorum possessio non ag-
 nita non transmittatur ad haereditates, ut in d. l. emancipata. &
 in l. ij. §. acquiritur. ff. de bonorum possess. sicut iam dixi-
 mus de haereditate de iure civili, quae non adita non trans-
 mittitur, ut in d. l. unica. §. in nouissimo, de caducis tollen-
 dis. Sic esset in substitutione, quae est secunda institutio. l.
 qui liberis. §. haec verba. & l. sed & si plures. in princ. ff. de
 vulg. & pup. Et est textus melior, quam sit in toto mundo,
 in l. si ex pluribus. ff. de suis, & legitimis haered. & ibi di-
 citur tex. aliud esse in iure accrescendi, quid transmittitur, li-
 cet non aditum in vita; quia ipso iure accrescendi etiam
 inuito; & ideo non requiritur alia acceptatio, quo ad trans-

mittendum: & per hoc inferitur, quod quando substitutio esset
iuncta cum iure accrescendi, tunc substitutio quavis non ag-
nita de per se non transmittatur, tamen propter ius accrescendi
annexum transmittitur. tex. singul. in l. vetre præterito. ff. de
acqu. har. & Ber. ibi, & omnes dicunt, non reperiri alibi. &
Bar. in l. unica. C. de caducis tollē. §. si autē, cōmendat illū
tex. p. mirabili, & singularissimo. ¶ Quæ sit ratio, quare bo-
norū possessio non agnita non transmittat, nec esset heredi-
tas de iure civili, nec substitutio, vi. Alex. & Iaso. in d. l. emā-
cipata. Notabis etiā (vt dixi) quid ad hoc vt habeat locum
transmissio iuris deliberandi, requiritur, quod transmittens
sciat hereditatem sibi delatā, primò quod sit delata; secun-
dò, quod non sit adita, vel repudiata. Item quod annus non sit
elapsus à die scientiæ. Et an dicta scientia requiratur tēpore
mortis; quia tex. dicit, sciēs decesserit; & scientia tutoris an
sufficiat ad causandā hanc transmissionē; & si tutor sciuit, &
annus incepit currere, & postea moritur tutor, de hoc vide
Philippū Cornetū in l. cum antiquiorib. C. de iure deliber.
Et aduerte, & nota tex. in ista materia, in l. si infanti. C. de
iure deliber. vbi est tex. & ex mente Alex. dicitur; hereditatē
infanti delatā ascendens per lineam paternam, siue in eius
potestate sit, siue nō, solus potest adire tā viuo infante, & il-
lius infantis nomine, q̄ eo mortuo; & tūc suo proprio nomi-
ne, tanq̄ ad ipsum transmissam. Si vero talē ascendente nō
habet, sed habet tutorem, tūc tutor possit adire tutorio no-
mine, viuento infante; sed eo mortuo hereditate nō adita,
nō transmittitur hereditas; & perinde est, ac si hereditas nō
fuisset delata infanti; & idē si tutore nō haberet delatā, vero
pupillo maiori nec solus pater, nec solus tutor adire potest,
sed ipse pupillus cum illorum consensu; & si neutrum eorū
habet, tūc auctoritate iudicis. ¶ & Bar. in d. l. vetre præ-
terito, examinando gloss. ponit regulam, quod hereditas non
adita nō transmittatur, vt dixi. & C. de iure deliber. l. si fratris.
vbi dicitur, filius in potestate statim mortuo patre eficitur
hæres ipso iure, & hereditatem transmittit ad hæres; et
tā si de immixtione aliter non appareat; & sic excluduntur
alij venientes ab intestato à successione patris; secus, si est
emancipatus. & l. quoniam. eod. tit. vbi dicitur; hereditas

fratris non adita transmittitur. & ibi dicit Paulus, quod legatum transmittitur ad heredem & non agnatum, sicut & cetera legata, ut plene per Bar. in l. ex facto. ff. de here. insti. & dicit ibi Bar. per hanc legem, quod quatenus illa institutio sapit naturam hereditatis, non transmittitur ad heredem. & vide Pau. in d. l. quoniam. & licet regula sit, quod hereditas non adita non transmittatur, fallit ista regula in quibusdam casibus; de quibus per glo. & Bar. & doct. in l. ventre præterito. ibi videbis. & ibi querit Bar. quid de hereditate materna, utrum non agnata transmittatur? concludit, quod non, per tex. in l. ij. C. ad officia. & per regulam in d. §. in nouissimo: & non, quod impeditur adire propter iustam absentiam, si decedat interim, ius petendi restitutionem ad adeundum suo heredi relinquit. text. notabilis in l. Pantonius. ff. de acqu. here. Sed quandoque absens ab hereditate, vel bono. posse. excluditur temporis cursu: & tunc heres potest petere restitutionem ex persona defuncti sine dubio; quia etiam ipsi defuncto competebar, ut in l. i. C. de re militari: quandoque absens excluditur morte, & tunc si heres vult petere restitutionem, non potest de stricto iure, sed de benignitate principis: contrarium statuitur in absente causa reipublica, ut in d. l. Pantonius, in principio: aut vult impetrare restitutionem non ex persona defuncti tantum, sed ex clausula generali, si qua mihi iusta causa esse videbitur, & potest, ut in l. j. ff. ex quibus causis maiores in integrum restituantur. ita Bar. quem videas in d. l. Pantonius. ff. de acqu. here. & dicunt doct. in d. l. ista; si si uxor instituitur donec vixerit, vel ad vitam suam nullo alio dato cohærede instituto, aut alio post mortem uxoris ista erit heres perpetuo, & transmittet post mortem suam heredem illam ad suum heredem. Salic. in l. extraneum. C. de hered. insti. & sic remanet expedita materia transmissio-
tionem.